

מחזרים

ראש השנה | גליון מ"ו | תשפ"ב

העלון השבועי מבית עוז והדר - אור לישרים

פנינים חכמים ואמרות נפלאות על פרשת השבוע

פנינים ואמרות

תפוח בדבש - שיהיה לנו הרחבה גדולה

מכות גדלת ונאמנות וחלים רעים ונאמנים (כח, נט).

מענינא דיומא אמרתי טעם למנהג שכתב רמ"א ז"ל (אר"ח סי' תקפ"ג ס"א) לאכול בראש השנה תפוח בדבש, ד"ל עפ"י תוס' ברכות (לז). ד"ה בורא, דתפוחים אינו הכרח לאכילת אדם אלא לתענוג בעלמא עיין שם, וע"כ אוכלין תפוח בדבש להורות, שהש"ת יחדש עלינו שנה טובה ומתוקה בתכלית השלימות, לא רק כפי ההכרח אשר לא יגונה, אלא בהרחבה גדולה ובהריוחה לעבודת הבורא ית"ש. שו"ת להורות נתן (חלק ו סימן קא)

כלומר שנקבל שפע ברכה והצלחה גם בגשמיות ואז יהיה הכתיבה והחתימה עם כל המפרשים בגוף ובנפש על כל ישראל אמן.

הוסיף הגרא"ד: עוד י"ל עפ"י דברי הרה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא ז"ע שאמר, שלימוד בספר 'פני יהושע' מסוגל לשמחה. ולכן בדרך שיהיה שנה טובה בכל העניינים אפילו עם הפני יהושע' שיהא שנת ששון שמחה אכ"ר.

מפי הגה"צ רבי אליעזר דוד פרידמן זצ"ל

עיקר תכליתו של האדם, עם כל זה 'אל תהי ברכת הדיוט קלה בעיניך' כלומר גם ברכה על גשמיות לא יהיה קל בעיניך לברך עתוד"ק, והנה ידוע שהאדם הזוכה לקדש רמ"ח איבריו ושס"ה גידיו לעבודת הש"ת אזי ממילא נעשה בריכה עליונה להשפיע לאחרים השפעות לרוב, והוא בבחינת דוכרא, ואז זוכה לשפע טוב גם בגשמיות ובענייני העולם הזה שהיא בחינת נוקבא, והנה ידוע שהלבנה מקבלת אורה מהשמש.

וזהו שבירך "כתיבה וחתימה טובה עם כל המפרשים" וכמו שכתבו הספה"ק שמה שאנו מתפללים ליכתב בספר חיים ברכה ושלוש ופרנסה טובה וכו' היינו ברוחניות, שנינושע בכוח"ט בעניינים רוחניים, ועל זה הוסיף אפילו עם הפני יהושע' על פי מאמרם (ב"ב עה). "פני יהושע כפני הלבנה"

כתיבה וחתימה טובה עם כל המפרשים

שח הגה"צ רבי אליעזר דוד פרידמן זצ"ל: "הגאון רבי שמואל שמעלקא זצ"ל אב"ד סעליש בעמח"ס צרור החיים, היה דרכו לברך בימים קדושים אלו "א כתיבה וחתימה טובה מיט אלע (עם כל ה-) מפרשים, אויך מיט דעם (גם עם ה-) 'פני יהושע'..."

"הדיין מקאסוב" (בספרו בית פנחס לקוטים אות כא) פירש דבריו עפ"י דברי הרה"ק השר שלום מבעלזא זצ"ל על מאמרם ז"ל (ברכות ז). "אל תהא ברכת הדיוט קלה בעיניך" שאף שהעיקר הוא לברך את ישראל שיושעו בהשפעות קדושות ברוחניות בתורה ובמצוות שזהו

תשובה שנונה וחריפה לכסיל

בין הדמויות המיוחדות שהסתופפו בצל הרה"ק המהר"י מבעלזא ז"ע, ניכר היה רבי

מסר מספרי אביר יעקב לפרשת השבוע

עמ' כ'

עמ' ט'

פניני אביר יעקב

ועל כך מספרים שפעם אחת שאל אחד מזקני החסידים את הרבי: "מה עושים בראש השנה, בשעה שהחזן והמקהלה מאריכים בניגונים?" והרבי השיבו: הן אתה כבר בא בימים ועדיין אינך יודע? מהרהרים בתשובה!"

שושלת בית אלכסנדר

משלוח מנות בערב ראש השנה

מישהו מעדת הבבליים בירושלים, הביא להרה"ק רבי יואל מסאטמאר ז"ע בערב ראש השנה טס של פירות ומגדנות בתור הודיה על איזה נס שאירע לו אותו היום, נכשל הבבלי בלשונו מחמת אימת מרן זיע"א ואמר בטעות שזהו משלוח מנות.

הנוכחים פרצו בצחוק לשמע טעותו, מרן ז"ל חש להצלתו ומיהר לתקן את דברי הבבלי שנראה כנעלב, ואמר מיניה וביה: "נו, מסתמא התכוון מעלתו להפרי חדש על שר"ע (בהלכות ר"ה) האומר, שהיה נוהג לשלוח ערב ראש השנה משלוח מנות... השומעים נדהמו לשמע תשובתו המפליאה של מרן זיע"א על אתר.

עולמות שחרבו (עמ' קנה)

כבוד שמים, וחש צורך מידי להשיב לאותו פוחז מנה אחת אפיים. שמע נא והבן, השיב לראש הקהל על אתר, אומרים אנו בתפילות החג "בראש השנה יכתובו"..." הרי גם קודשא בריך ופמליה דיליה מקיימים את התורה, וכי איך ניתן לכתוב בראש השנה, הרי חילול יו"ט הוא? אלא כאשר נוצר בשמים צורך לכתוב ביום טוב תרים ומחפשים בשמים אחר אחד כזה אשר גם בעולם הזה לא חס על כבוד שבת ויו"ט וחיללם בכתיבה, עליו מטיילים מלאכת כתיבה זו. מובן איפה שבחרו באביך לתפקיד "הכותב". נו, וכי איזה אב לא יכתוב עבור בנו שנה טובה מבורכת בכל טוב, מה אעשה אנכי שאבי ירא שמים היה!...

קובץ בית ועד לחכמים (עמ' תרסז; נאראל - י"ל שנת תשע"ד)

"מה עושים בראש השנה, בשעה שהחזן והמקהלה מאריכים בניגונים?"

שעת התפילה והשירה היתה אצל הרה"ק רבי יצחק מנחם ז"ע, בעל העקדת יצחק מאלכסנדר, שעה של התעלות ודביקות בבורא יתברך שמו.

זלמן וואלף. כל ישותו של ר' זלמן זה אמרה שמחה וחדוות חיים. מוחו החריף ולשונו השנונה היה לשם דבר, ואמרותיו שופעות החכמה היוו לרבים מקור עידוד.

מגוריו היו בעיר ראווה הסמוכה לבעלזא, ומקומו המיוחד היה שמור לו אף שם. בעל קול ערב היה ושימש לעתים מזומנות כבעל תפילה בעירו, אף בימים הנוראים הזדמן לו לשמש שליח ציבור בבית המדרש המקומי. לא נמנה ר' זלמן על בעלי הממון ודייקא ההגדרה המצויה בהלכה להעדת שליח ציבור - ביתו ריקן - התאימה לו יותר.

ראש הקהל באותה עת, חיים ג', לא נמנה על אלו אשר יראתם קודמת לחכמתם ונחשב לקל דעת, כבר על אביו המנוח שהיה סוחר גדול ומעשידי המקום, רינגו אחריו שכשאר אין הוא מספיק לסדר את חשבונותיו משך ימות השבוע אינו נמנע מלערכם בשבת קודש לאחר החמין רח"ל.

שנה אחת לאחר שחלפו הימים הנוראים חמד לו ראש הקהל לצון בר' זלמן. ראה נא ר' זלמן, אמר לו, אתה עם תפילותיך הבוכיות ולבך השבור, איזו שנה נגזרת עליך, בקושי יש לך כדי מזון ומחיה, ואילו לי, אף שאין תפילותי כאלו, ראה נא ראה איזה עושר ורווחה יש לי...

ר' זלמן לא אבד עשתונותו חס היה על

- ווארט יומי •
- סיפור יומי •
- הלכה יומית •

אור החיים הקי

יומי • פניני אביר
יעקב • זוהר יומי

• פניני הדף היומי •
• זיכרון לצדיק •

מחזירים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

נכה מתחילים
את היום!
ישירות למייל האישי

לחץ כאן להצטרפות

אזה, היתה זו שעתם הטובה של אלו שיודעים הכל לפני כולם.

- הוא פדנט.
- הוא מתכונן לתחיית המתים.
- הוא איסטניס.
- הוא רוצה להראות שגם לחפצים קטנים יש תפקיד.
- זו בדותא.

- תמיד חשבתי שהוא מל"ו. - עוד מעט יספרו שביקש גם עניבה. - הוא גרב אותן ביום השחרור ממחנה הריכוז. - מי יודע איזו הפתעה טמונה בצוואה השנייה.

במשך שעות ארוכות נערכו התייעצויות קדחתניות, מה לעשות וכיצד לנהוג. בני המשפחה היו אובדי עצות. מבוכתם גברה לאחר שהם גילו על השולחן הקטן ליד מיטתו, זוג גרביים מקופל בקפידה. הם פתחו את הגרביים במהירות, אולי הן אוצרות בתוכן את הסוד הגדול. שני בנים הפכו במהירות את

הגרביים לצידן הפנימי, ופתקית זוהרת נשרה:

אכן, יקירי. אלה הגרביים.

לאחר התייעצות עם כל מי שצריך להתייעץ בדבר, הוחלט כי הנפטר הנכבד ייטמן באדמה, ככל יהודי. ללא גרביים.

רבנים נשאו דברי הספד נרגשים. בני משפחה נפרדו ברטט מראש המשפחה. הבן הבכור לא התאפק, ורמז בדבריו כי אביו היה צלול ופיקח עד הרגע האחרון, כדי להוציא מליבם של אי אלו שאמרו כי אינם רוצים לומר שאביו עשה את שעה שלא בצלילות. בטרם סיים את דבריו, בכה נרגשות וביקש מן הנפטר סליחה ומחילה בשם כל בני המשפחה, על שאינם ממלאים אחר בקשתו הצנועה כל כך. גרביים.

כתום השבעה, ישבו בני המנוח מכונסים יחד בחדר העבודה של האב, כדי לפתוח את המעטפה ובה הצוואה השנייה.

מחוץ לבית נקהלו סקרנים רבים. ארגונים שונים דאגו להזכיר את קיומם בדרכים שונות, למקרה שבצוואתו מצווה הנפטר להוריש את כל הונו למוסד אחד ויחיד, איזה שיבחרו בניו, וטלפונים רבים זרמו מאת אנשים שביקשו להציע עזרה.

שוב נשלף כתב היד המוכר מתוך המעטפה.

היתה זו צוואה רגילה, עמוסה במסמכים והוראות פרטניות המבהירות מי יירש אילו נכסים, מהם התנאים לכך וכיצד יפעל. מעל צרור הדפים המסודר, נחו בשלושה שתי פתקיות אדמדמות.

על הפתקית הראשונה נכתב: בני היקרים לי עד מאד. אני יודע שלא מילאתם את בקשתי להיקבר עם גרביים. אל תצטערו, אני בטוח שרציתם למלא את בקשתי, אך הסבירו לכם שהיא לא

ביד רועדת פתח הבן את המעטפה נוכח עיניהם הבוכיות של בני המשפחה. המעטפה טמונה בחובה שתי מעטפות. אחת קטנה ורעוטה גדולה. על המעטפה הגדולה נכתב בכתב ידו האהוב של אביהם: לפתוח בתום השבעה. על המעטפה הקטנה הוא כתב: לפתוח מיד!

מאן דהוא עזר לעשות סדר. את המעטפה הגדולה הטמין במגירת השולחן, ואת המעטפה הקטנה הוא פתח והחזיר לידי הנרגשות של הבן. קצוה של פתק משרדי צהבהב בלט מתוך המעטפה, וכעבור רגע אחזו הבן את הפתק באצבעותיו הרועדות וקרא בחרדה את המשפט הקצר ששורבט בכתב ידו הססגוני של אביו: אני רוצה להיקבר עם גרביים...

נשימתו האחרונה היתה בדעה צלולה. הוא הרעיף מבט חיבה אל בני משפחתו האהובים, חיך אל כל אחד מהם, ונפטר.

יום לפני כן הזדקף על מיטתו והושיט לבנו הבכור מעטפה עבה שעל גבה רשם בכתב ידו: וואה - לפתוח לפני הלוויה.

דקות ספורות לאחר הפטירה התפשטה השמועה כאש בשדה קוצים, חלפה על פני ערים, דילגה מעבר לים והגיעה לכל מקום. הנפטר הדגול היה ידוע באישיותו המיוחדת. אמונתו בבורא עולם היתה חסרת פשרות. המוטו שלו היה: אני לא מאמין בריבונות של עולם כדי שיתן לי כסף. אני מאמין שהוא נתן לי את הכסף. לבניו נהג לומר, כי הונו העצום אינו אלא פיקדון בידיו, ולפיכך, אך טבעי הדבר כי הוא מפריש סכומי עתק לצדקה.

ביד רועדת פתח הבן את המעטפה נוכח עיניהם הבוכיות של בני המשפחה. המעטפה טמונה בחובה שתי מעטפות. אחת קטנה ורעוטה גדולה. על המעטפה הגדולה נכתב בכתב ידו האהוב של אביהם: לפתוח בתום השבעה. על המעטפה הקטנה הוא כתב: לפתוח מיד!

מאן דהוא עזר לעשות סדר. את המעטפה הגדולה הטמין במגירת השולחן, ואת המעטפה הקטנה הוא פתח והחזיר לידי הנרגשות של הבן. קצוה של פתק משרדי צהבהב בלט מתוך המעטפה, וכעבור רגע אחזו הבן את הפתק באצבעותיו הרועדות וקרא בחרדה את המשפט הקצר ששורבט בכתב ידו הססגוני של אביו: אני רוצה להיקבר עם גרביים.

אנא. אבא.

עוזרו האישי של המנוח אשר נכח במעמד, הרחר בינו לבין עצמו, כיצד זה במשך ארבעים שנות שירותו הנאמן והמסור, לא עלה בידו להבחין בחיבתו הכמוסה לגרביים. הוא כבש אנחת כאב, ופנה לעשות את אשר ידע לעשות על הצד הטוב ביותר - להשליט את השכל על הרגש ולהפעיל את המערכות עבור מעסיקיו.

גרביים. השמועה החדשה נישאה כרוח על גבי השמועה על פטירתו שהפכה לנושנה. גרביים. באותן שעות לא היה זה נדיר להיתקל באנשים שבמהלך הליכתם הטרודה עצרו בפתע, הרימו את שולי מכנסיהם, התבוננו בגרביהם והמשיכו לעבוד לעבר הלוויה.

מציאותית.

אוהב.

אבא.

על הפתקית השנייה נכתב:

בני היקרים.

לאחר שנוכחתם לדעת כי עם תום חייו של האדם הוא אינו יכול להחליט אפילו על לבישת גרביים, אקווה כי תפיקו את הלחץ ותנצלו לטובה את הנכסים הרבים שאני מוריש לכם, לעשיית מצוות ומעשים טובים, כי מאומה מכל הנכסים לא תקחו אתכם מכאן.

אוהב.

אבא.

מאז ששמעתי מעשה זה, ניסיתי לברר אם היה אם לאו, אך הדבר לא עלה ביד. ברם, לאחר שמהרהרים בו, אי אפשר לומר כי אינו נכון.

ספר שערי תשובה לרבינו יונה שער ב': "וכל אנשי לבב יחשבו העולם הזה כמו דירת עראי, ולא ישתמשו בו רק לעבודת הבורא יתברך, ויכינו בו צדה לנפשם.

כי אם שנים רבות יחיה האדם ואילו חיה אלף שנים פעמים, אחרי שיש מספר לשני, יכלה המספר וסופו כלא היה יהיה, ועולם הגמול אין לו תכלית, כעניין שנאמר (איוב טז, כב): "כי שנות מספר יאִתִּיו וְאֶרֶץ לֹא אָשׁוּב אֲהַלֶּךְ", אף כי ימי האדם כצל עובר, כעניין שנאמר (תהלים צ, י): "ימי"

שנותינו בהם שבעים שנה", ונאמר (שם קמד, ד): "ימיו כצל עובר", ואמרו רבותינו זכרונם לברכה (קהלת רבה א, ג): לא כצלו של אילן ולא כצלו של כותל אלא כצל עוף הפורח ועובר. רצונם לומר, כי חייב האדם להמשיל העולם הזה בלבבו כצל עוף הפורח וברגע קטן עובר, גם כי אין האדם יודע אם היום כאן ולמחר בקבר, ונמצא בהשתדלו וטרחו על יום מחר כי הוא מצטער על עולם שאינו שלו. ואמרו רבותינו זכרונם לברכה (סנהדרין ק, ב): אל תצר צרת מחר "כי לא תדע מה יִלְד יוֹם" (משלי כז, א).

(גל מאורות הדף היומי)

חלפו כמה דקות, ואל כיתה ו' נכנס המלמד, לפתוח את היום. הוא מביט על שולחנו, ומבחין בפתק הצוף במיוחד, שההיגיון מחייב שמי שכתב אותו הוא יוסי, התלמיד המצטיין שעזב את הכיתה הבוקר. הוא קרא את הפתק שוב ושוב, ולא האמין למראה עיניו: 'ברוך שפטרני מעונשו שלזה!'

כך היה כתוב בפתק, בכתב ילדותי, באותיות גדולות וברורות. המלמד התקשה להאמין: 'יוסי? דווקא הוא?!? הילד המצטיין שאני ולא אחר נלחמתי כדי לשדרג אותו לכיתה הבאה, וברגע האחרון הוא נעץ בי חרב כה דוקרנית?!? כדי לוודא, שאל את תלמידיו

מי הניח כאן את הפתק הלזה, והם אישרו כי אכן כן, יוסי הניח את הפתק על שולחנו, פתק בו כתובה ברכה 'מפרגנת' במיוחד: 'ברוך שפטרני מעונשו שלזה!' עיניו של המלמד האדימו בזעם, כעסו היה נורא. לא רק שמדובר בחוצפה איומה, מדובר בבגידה כואבת. הרי כמה התמסר למען יוסי, כמה פעל למענו, כמה התאמץ כדי שימצא מקום בכיתה המותאמת לכישוריו ויכולותיו. והנה יוסי פוגע בו באופן כה נורא, פשוט דוקר אותו בלב!

יוסי היה תלמיד כה מצטיין, בלי עין הרע, זרע ברך ה'. מוכשר מבני גילו, מבריק מבני כיתתו, עד שהמלמד שלו בכיתה ו' החליט שראוי ש'יקפוץ' שנה, ויעבור לכיתה ז' בעיצומה של שנת הלימודים. המנהל החינוכי בדק את העניין לעומק, בכל זאת - זהו נוהל חריג 'להקפיץ' תלמיד תוך כדי שנת הלימודים, אולם משנוכח לדעת כי יוסי אכן ילד כה מצטיין, מבריק ומוכשר - הבין שאין לו מה לעשות יותר בכיתה ו', ונקבע כי הוא עולה לכיתה ז'.

המעבר נקבע ליום ראשון שאחרי חנוכה, בתום חופשה קצרה, כדי שבכל זאת יהיה כאן קצת ניחוח של התחלה חדשה. בהתרגשות אין קץ שב יוסי לספסל הלימודים, ופנה לכיתה ו' ליטול ממנה את מיטלטליו. משם, קורן מאושר ומחוייך מאוזן לאוזן, חש זכות כבירה לבוא בשעריה של כיתה ז', הוא כבר ילד גדול...

חלפו כמה דקות, ואל כיתה ו' נכנס המלמד, לפתוח את היום. הוא מביט על שולחנו, ומבחין בפתק הצוף במיוחד, שההיגיון מחייב שמי שכתב אותו הוא יוסי, התלמיד המצטיין שעזב את הכיתה הבוקר. הוא קרא את הפתק שוב ושוב, ולא האמין למראה עיניו:

'ברוך שפטרני מעונשו שלזה!'

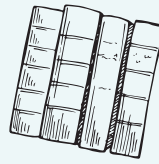
כך היה כתוב בפתק, בכתב ילדותי, באותיות גדולות וברורות. המלמד התקשה להאמין: 'יוסי? דווקא הוא?!? הילד המצטיין שאני ולא אחר נלחמתי כדי לשדרג אותו לכיתה הבאה, וברגע האחרון הוא נעץ בי חרב כה דוקרנית?!? כדי לוודא, שאל את תלמידיו מי הניח כאן את הפתק הלזה, והם אישרו כי אכן כן, יוסי הניח את הפתק על שולחנו, פתק בו כתובה ברכה 'מפרגנת' במיוחד: 'ברוך שפטרני מעונשו שלזה!'

עיניו של המלמד האדימו בזעם, כעסו היה נורא. לא רק שמדובר בחוצפה איומה, מדובר בבגידה כואבת. הרי כמה התמסר למען יוסי, כמה פעל למענו, כמה התאמץ כדי שימצא מקום בכיתה המותאמת לכישוריו ויכולותיו. והנה יוסי פוגע בו באופן כה נורא, פשוט דוקר אותו בלב!

המלמד התקשה לחזור לשלוותו, נטל את הפתק ואץ רץ לכיתה ז'. הוא פתח את דלת הכיתה בתנועה חדה, נכנס פנימה בזעף, נעץ מבט ביוסי - תלמידו לשעבר, ושאל קצרות: 'יוסי, האומנם? האם אתה הנחת את הפתק הזה על שולחני? 'כן', הנהן יוסי, ולנוכח אישורו פתח המלמד בצעקות, לעיני הכיתה כולה: 'האינך מתבייש? אני טורח למען, עובד בשבילך, מתאמץ עבורך. כמה טרחתי כדי להעביר

אותך לכיתה המתאימה לך, כמה מסרתי את נפשי כדי שתתפתח ותתחנך באופן המיטבי ביותר. זו ברכת הפרידה שלך? ככה אומרים

תודה רבה!?

המלמד התנשף קמעא, והמשיך: 'אז למרות שהדורות למאמצי אני כבר לא המלמד שלך, אבל את סמכויות הענישה כלפיך טרם איבדתי. לך הביתה, שם תחשוב טוב טוב אם נאה או יאה לכתוב כך למלמד! - חתם המלמד את צווחותיו, לנוכח עיניהם הנדהמות של התלמידים...

ויאמר יוסי פשוט פרץ בבכי נסער. שתי עיניו כשני נחלי דמעות, הוא התנועע בהתרגשות ופניו סמוקות בביישנות. הוא השפיל את מבטו בחרדה, ואמר בשקט, תוך גמגום ביישני:

'אבל, אבל... אבל אני בכלל לא כתבתי את הפתק הזה... זה פתק שהילדים בכיתה כתבו לי, והנחתי אותו על שולחן המלמד - לטיפולו. אני לא כתבתי את הפתק למלמד, חבריי בכיתתי לשעבר - כתבו לי את הפתק, כנראה בגלל שקינאו בי...' - השיב הילד באימה...

'מה??? - המלמד היה המום...

'כן', השיב יוסי בין פעיות בכין, 'אני הנחתי את הפתק על שולחן המלמד, כדי להודיע שכך כתבו לי ילדים, שהם התנהגו כלפיי באופן לא יפה, וכתבו זאת על פתק. זה פתק שכתבו לי, לא אני כתבתי אותו, בוודאי שלא למלמד!'

עתה, היה תורו של המלמד להיבהל כדבעי. באותו רגע קלט את עומק הטעות שעשה, כיצד בייש את תלמידו לעיני כל הכיתה על לא עוול בכפו. לא יוסי כתב את הפתק, הוא בכלל לא ניסה לפגוע. את הפתק כתבו ילדים ליוסי, ניסו לפגוע בו, והוא רק ביקש ליידע על כך!

לשכחו של המלמד ייאמר, שכאשר התבהרה התמונה, לא נמלט מאחריות למעשיו, אלא שב לכיתה החדשה של יוסי, התנצל בפניו מעומק הלב על שפגע בו באופן כה קשה, ואף העניק לו סכום כסף - כדי

שיקנה בו ממתקים עבור ילדי הכיתה החדשה...

סיפור מדהים זה, אותו שמענו מפי המלמד - גיבור המעשה, מחדד עד כמה לעולם לא נוכל לפרש משהו כפי מה שהוא נראה לנו. תמיד נחשוש כי יש משהו שאיננו יודעים, יש פרטים שאינם בהירים. אולי כל מה שנראה לנוגד עינינו - הוא רק חלק קטן מהתמונה, וכשתתבהר כולה - נגלה עד כמה טעינו במבט הראשון שלנו...

הבה ניקח את המסר הזה לחיי היום יום שלנו. כל כך הרבה פעמים אנו רואים אנשים עושים מעשים שונים, וממהרים להכריע, לחרוץ, לקבוע. זה מעשה טוב וזה מעשה רע, פעולה פלוגית מוכיחה

שמבצעה הוא אישיות חיובית, ופעולה אחרת מצביעה על כך שמי שעשה אותה - הוא זד מרשיע...

והאמת, האמת לא ידועה לנו באמת, היא חבויה בפרטים הקטנים. ולכן, הבה נדון כל אדם לכף זכות, מתוך הבנה שאיננו יודעים את התמונה המלאה, אין בכוחנו לעמוד על טיבה. הרבה יותר נכון, כדאי ורצוי פשוט לדון לכף זכות, לשער שחסר לנו חלק מהפאזל, ולראות כל פעולה, של כל אדם, באור חיובי. וככל שננהג כך, ככל שנעשה כך, ככל שננהיג סניגורים על חברינו - כך נזכה להיות סניגורים על עצמנו, ולהרעיף עלינו שנה טובה ומתוקה!

(פניני פרשת השבוע)

כאשר ביקש הרבי לשוב לעירו, קרא לאותו יהודי וביקש ממנו את החשבון על כל ההוצאות. אולם היהודי לא הסכים, באומרו שלא זו בלבד שלא אקח מהרבי מאומה, עוד הבאתי עמי אלף כתרם (קרוינען צ'כיים) לפדיון נפש.

תמה הרבי: נדיבות זו מה פישרה, והיהודי החל לבכות וסיפר שהוא זקוק לברכה ולישועה. אדם ישר הוא, כך סיפר - יש לו באחוזתו משרפת י"ש. הי"ש המזוקק עובר מן הדודים לחביות דרך שעון המורה כמה י"ש יוצר, ולפיו יש לחשב את המס שחייבים לשלם לממשלה. אבל הוא מעודו לא חישב את המס לפי השעון, אלא ידע את כמות הי"ש לפי החביות ושילם מס אמת, ונזהר בדינא דמלכותא עד למאוד...

הרה"ק ה"אהבת ישראל" מוויז'ניץ, בשנה שלפני הסתלקותו בא להינפש ולנוח במקום הנופש סובראנו. והזמין ע"י אחד הגבאים אצל יהודי חרדי בעל אחוזה חקלאית (מישוב שעל יד סובראנו) שישלח לו כל המוצרים לו ולכל הנלווים אליו כל זמן היותו במקום הנופש; חלב, חמאה ירקות וכדו'.

היהודי בעל האחוזה, נענה לבקשתו ושלח במשך ימי הנופש שנפש שם הרבי, בריווח ובשפע רב מכל טוב הבא לידו.

כאשר ביקש הרבי לשוב לעירו, קרא לאותו יהודי וביקש ממנו את החשבון על כל ההוצאות.

אולם היהודי לא הסכים, באומרו שלא זו בלבד שלא אקח מהרבי מאומה, עוד הבאתי עמי אלף כתרם (קרוינען צ'כיים) לפדיון נפש. תמה הרבי: נדיבות זו מה פישרה, והיהודי החל לבכות וסיפר שהוא זקוק לברכה ולישועה. אדם ישר הוא, כך סיפר - יש לו באחוזתו משרפת י"ש. הי"ש המזוקק עובר מן הדודים לחביות דרך שעון המורה כמה י"ש יוצר, ולפיו יש לחשב את המס שחייבים לשלם לממשלה. אבל הוא מעודו לא חישב את המס לפי השעון, אלא ידע את כמות הי"ש לפי החביות ושילם מס אמת, ונזהר בדינא דמלכותא עד למאוד.

לאחרונה היתה ביקורת במפעלו, והשעון הורה על כמות ענק, ארבע מאות אלף ליטרים יותר ממה שאכן יוצר. והאשימוהו באי תשלום מס בהון עתק, כל מחאותיו שהשעון אינו מדויק נפלו על אזניים ערלות. השלטונות טענות שערכו בדיקה והשעון מדויק

המחלה התישה את כוחותיו, אך כשקרבו הימים הנוראים ניסה בכל זאת להכין את עצמו לקראת תפילתו אצל הרבי. יושב היה ומסלסל בקול שבור "הבן יקיר לי אפרים". אך באותה שנה כבר לא הגיע אל הרבי. ימים מספר לפני ראש-השנה נפטר והניח בן קטן, מושה'לה שמו. הכול כינוהו "בעל קול הכינור". כילד פעוט היה יושב ומאזין למנגינותיו של אביו וקולט אותן בדייקנות מפליאה. שובב לא-קטן היה הילד. מלא מדץ ורוח-נעורים.

המבוגרים לא פסקו מלייסר את היתום הקטן בדברי תוכחה, אך הדבר לא מנע ממנו לעשות מדי פעם מעשי קונדס שונים ומשונים. מאמצו העיקרי היה חזן העיירה. למרות משובותיו ותעלוליו, לא היה החזן יכול לוותר על קולו המופלא של הילד הצעיר, וצירף אותו למקהלתו. בפרוס הימים הנוראים, כשנסעו החזן ומקהלתו לטאלנא, נסע עימם גם מושה'לה. תפקיד הסולן יועד לו, כדבר המובן מאליו.

בעמדם לפני הרבי, נרגשים ויראים, סימן החזן למושה'לה לפצוח בניגון החדש שהולחן במיוחד לימים הנוראים - "כבקרת רועה עדרו".

מושה'לה פסע בטוחות, נעמד ופתח ב..."הבן יקיר לי אפרים". החזן נדהם. ניסה 'להזכיר' לילד כי הקטע הוא "כבקרת", אך מושה'לה ליכסן אליו מבט מיתמם, עצם את עיניו והמשיך בשירת "הבן יקיר", אותו ניגון שהלחין אביו בימיו האחרונים.

החזן רתח מזעם, אך כאשר סיים מושה'לה לשיר, פנה אליו הרבי וביקשו לחזור על הניגון. עצם הרבי את עיניו והאזין בדבקות עצומה לשירת הילד. כשסיים, ביקשו לחזור על הניגון בשלישית. עיניו של הרבי היו רטובות מדמעות. הוא הביט במושה'לה במבט חודר ואמר: "יהי רצון שבזכות נגינתך השמימית, ייצאו מפך אך ורק ניגוני-קודש ושלא תילכד בפח-יוקשים".

חלפו הימים והשנים. ברחוב היהודי השתוללה מלחמת תרבות - אנשי ההשכלה מזה ויראי-ה' מזה. המשכילים שמו עינם בנער הפיקח ובעל הקול המופלא. הם פרשו לפניו את הטוב הגדול הצפוי לו אם ייצא מן העיירה היהודית אל העולם הגדול.

יום בהיר אחד ארז מושה'לה את חפציו והודיע לאמו על החלטתו. האם השבורה והנדהמת פרצה בבכי מר, אך הנער היה איתן בהחלטתו. "אל תבייש את אבא עליו השלום", הזהדה זעקת האם אחרי הבן המתרחק...

הנער הגיע אל העיר הגדולה. בתוך זמן קצר ביותר התפרסם שמו בקרב חוגי המוסיקה בעיר, והנער הזר היה "לכוכב". מכל קצות העיר נהרו אנשים, נשים ובני-נוער כדי לחזות בנער הפלא, בעל קול הכינור, שהופעתו הרעישה את העיר. אך מאחורי הפאר וההדר, נשאר מושה'לה יהודי מיוסר. מצפוננו לא נתן לו מנוח. בלילות היה מופיע בחלומותיו האב הדואב, ומפיל את תחנוניו לפניו שישבו

לחלוטין. עצרוהו עד למשפט, ובקושי ניאותרו לשחרר בערבות עצמית בסך מאה אלף כתרם.

עכשיו מתקרב מועד המשפט, ואם יחויב בדין ויצטרך לשלם את סכום המס על ארבע מאות אלף הליטרים, ועוד יושת עליו קנס יאבד את כל רכושו. ואילו אכן היתה המשרפה מייצרת כמות כה גדולה ניחא. אבל יאמין לי הרבי, באמת ובתמים ששילמתי מס במדויק לפי מספר החביות, והשעון אינו מודד את המספר הנכון!

היה זה בפרוס ימי הסליחות, והרבי התעניין מתי הוא אומר סליחות. ענה שאומרים כאן ביישוב לפנות בוקר. אמר לו הרבי: עצתי לך שתאמר בחצות כמנהגנו. שב ואמר: אבל אנו נוהגים לומר בבוקר. אני מתגורר באחוזה, ופוחד ללכת לעיר באישון לילה ואפילה. "לעולם יצא אדם בכי טוב"... והרבי בשלו: אף על פי כן, אמור סליחות בחצות כמנהגנו. הבין היהודי שהרבי מורה לו סגולה, ואם ברצונו להיוושע על ידו עליו לנהוג כמנהגו. סבר וקיבל.

קודם חצות הלילה, יצא מביתו לאמירת סליחות, עבר ליד משרפת היי"ש והנה אור בוקע מבעד לסדק הדלת. פג ליבו, מי נמצא שם ומה מעשיו. מיהר העירה והזעיק את המשטרה, וזו עצרה חבורת גנבים שעשתה לה מנהג של קבע, לבוא למשרפה בכל לילה ולרוקן את הדודים מהיי"ש. והוברר לאן נעלמו ארבע מאות אלף הליטרים החסרים, והתבטל המשפט...

בית מרדכי (מילר, עמ' קפב)

בעמדם לפני הרבי, נרגשים ויראים, סימן החזן למושה'לה לפצוח בניגון החדש שהולחן במיוחד לימים הנוראים - "כבקרת רועה עדרו". מושה'לה פסע בטוחות, נעמד ופתח ב..."הבן יקיר לי אפרים". החזן נדהם. ניסה 'להזכיר' לילד כי הקטע הוא "כבקרת", אך מושה'לה ליכסן אליו מבט מיתמם, עצם את עיניו והמשיך בשירת "הבן יקיר", אותו ניגון שהלחין אביו בימיו האחרונים.

החזן רתח מזעם, אך כאשר סיים מושה'לה לשיר, פנה אליו הרבי וביקשו לחזור על הניגון. עצם הרבי את עיניו והאזין בדבקות עצומה לשירת הילד. כשסיים, ביקשו לחזור על הניגון בשלישית. עיניו של הרבי היו רטובות מדמעות. הוא הביט במושה'לה במבט חודר ואמר: "יהי רצון שבזכות נגינתך השמימית, ייצאו מפך אך ורק ניגוני-קודש ושלא תילכד בפח-יוקשים".

סיפור זה היה לפני כמאה וחמישים שנה. ר' יענקל היה בעל תפילה וגם חסיד בכל נימי נפשו, ומסתופף אצל הרה"ק רבי דוד מטאלנא זיע"א. תפילתו עשויה היתה להפשיר מקרירותו גם לב-אבן. הוא ניחן בקול ערב ועמוק, ובעיקר ברגש שהרעיד את הלבבות. במיוחד מפליא היה בתפילתו אצל רבו הקדוש, אליו היה נוסע מדי שנה לימים הנוראים. שם, בדבקות עצומה ובלב לוהט, היתה משתפכת תפילתו וגורמת נחת-רוח עילאית לרבו. צעיר לימים היה ר' יענקל כאשר חלה בדלקת-ריאות קשה.

מדרכו הנלווה.

היה זה ערב אחד. ערב שבו היה אמור מושה'לה להופיע בהופעה גדולה ומיוחדת. האולם הענק היה מלא וגדוש מעריצים משולהבים. התזמורת פצחה בנעימה שקטה, והכול ציפו לזמר המופלא שיעלה על הבימה ויצטרף אליה בשירתו. מושה'לה עמד על הבימה שחוח קמעה. ראשו היה מושפל ועיניו הביטו נכחו. גם בקבוק המשקה החריף שנטל באותו יום כדי לסלק את ייסורי מצפוניו לא הועיל. מחשבותיו נשארו הרחק. אל ימי לימודיו ב'חדר'. אל החזרות אצל חזן העיירה. והנה הוא רואה את עצמו אצל הרבי הקדוש מטאלנא. החזן מזמינו לגשת ולשיר 'כבקר', אך הוא חומד לו לצון ושר דווקא 'הבן יקר'. והרבי מבקשו לשיר בשנית ובשלישית את הניגון...

בעודו שקוע בשרעפיו סימן לו המנצח לפצוח בשירתו. הכול התבלבל במוחו. הוא שכח היכן הוא נמצא, נדמה היה לו שהוא עומד מול הרבי. מבלי-משים פצח בשירה אדירה: "הבן יקר לי אפרים". הקהל נדהם. התזמורת פסקה מנגינתה. לא חלפו רגעים ספורים וקריאות לעג נזעמות החלו להישמע. אך מושה'לה לא ראה ולא שמע מאומה. קולו הסתלסל: "רחם ארחמנו נאום ה'". המנצח קרב אליו סמוק פנים ונהם באוזנו: "ברח מכאן, אם חייך יקרים לך". בצעדים כושלים שרך הבחור את רגליו מן הבימה והסתלק מבעד לדלת האחורית. כל עוד רוחו בו ברח מעיר החטאים. ימים ולילות הלך, מבלי דעת לאן. ובעודו בורח, ברח גם מדרך השקר והזיוף וממעשיו הרעים שבהם שקע במשך שנים רבות.

היה זה בשבת אחת בעת רעווה דרעווין בזמן הסעודה השלישית בבית-מדרשו של הצדיק רבי דוד מטאלנא. אל בית-המדרש נכנס צעיר קרוע ובלוי, עיניו אדומות ופניו נפולות. היה זה מושה'לה בעל-התשובה.

סיפורי צדיקים

ניתן היה להבחין, כי מפקדי המחנה דואגים לבד יוותר מחוסר עבודה ולו לדג אזה. מבוקר עד ליל היה אותו גברתן ממלא בשתיקה את המשימות שהוטלו עליו, ובגמר יום העבודה השתרע על ריצפת הצריף באפיסת כוחות.

שקית בד קטנה עליה שמר כעל בבת עינו, החזיק ברשותו אותו גוי, ולא נתן לאיש לבדוק את תוכנה. טרם לכתו לישון הניחה למראשותיו, ועם בוקר היה מסתירה במקום מחבוא עד הערב וחזרה הלילה. דרי הצריף השתוקקו לא פעם לדעת מהו המטמון הסודי שאצור בה באותה שקית בד בלוייה, אבל הוא שתקן ומופנם היה, וכמעט שלא החליף מילה עם איש, וודאי שלא לגבי תכולת השקית הסודית עליה שמר.

עובדה נפלאה שהשמיע הגאון רבי יעקב גלינסקי זצ"ל באחת משיחותיו, יכולה ללמדנו לקח ולא לפנו בינה, בדבר המשימה המוטלת על כל יהודי ויהודי, לזכור כי בנים אנו לעם סגולה.

בימי מלחמת העולם השנייה ריכזו הרוסים שבויים רבים בסיביר, שם העבידום בעבודות פרך. גם רבי יעקב גלינסקי נקלע במהלך המלחמה למחנה עבודה רוסי בו נאלץ לשהות ולעבוד בשירות הרוסים.

מתוך קהל האסירים בלט אסיר גבוה וזקוף שהועסק בכל העבודות הקשות והבזויות ביותר.

ניתן היה להבחין, כי מפקדי המחנה דואגים לבד יוותר מחוסר עבודה ולו לרגע אחד. מבוקר עד ליל היה אותו גברתן ממלא בשתיקה את המשימות שהוטלו עליו, ובגמר יום העבודה השתרע על ריצפת הצריף באפיסת כוחות.

שקית בד קטנה עליה שמר כעל בבת עינו, החזיק ברשותו אותו גוי, ולא נתן לאיש לבדוק את תוכנה. טרם לכתו לישון הניחה למראשותיו, ועם בוקר היה מסתירה במקום מחבוא עד הערב וחזרה חלילה.

דרי הצריף השתוקקו לא פעם לדעת מהו המטמון הסודי שאצור בה באותה שקית בד בלוייה, אבל הוא שתקן ומופנם היה, וכמעט שלא החליף מילה עם איש, וודאי שלא לגבי תכולת השקית הסודית עליה שמר.

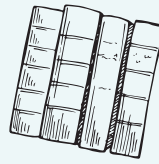
דרי הצריף השתוקקו לא פעם לדעת מהו המטמון הסודי שאצור בה באותה שקית בד בלוייה, אבל הוא שתקן ומופנם היה, וכמעט שלא החליף מילה עם איש, וודאי שלא לגבי תכולת השקית הסודית עליה שמר...

לילה אחד, סיפר רבי יעקב גלינסקי, הנחתי את ראשי על דרגשי והשינה נדדה ממני והלאה. הזמן חלף, שחור הליל העמיק והאפיל, ואני עדיין ער על משכבי. והנה, לפתע שמעתי רחש קל עולה מפינת החדר. משחזר הרעש ונשנה, אימצתי את עיני בחושך, ולתדהמתי ראיתי את אותו גוי קם בלאט, ומוציא חרישית את שקית הבד המפורסמת ומניחה למרגלותיו. האסיר החל לבלוש

סביבותיו שמא פקוחות עיניו של מי מחבריו לצריף הרואה את המתרחש, ולאחר מכן פתח את השקית בדחילו ורחימו, הוציא ממנה מדים צבאיים שמורים ומגוהצים להפליא ולבש אותם על בגדי האסיר שהיו עליו.

היו אלה מדי הצבא הגרמני, המשיך וסיפר רבי יעקב גלינסקי, האסיר החליק בידיו על המדים המבהקים כשעיניו בורקות בהתפעמות, ואז נעמד באמצע הצריף ועשה מספר תנועות מהירות וחדות, כאילו פוקד הוא כעת על גדוד ענק העומד למסדר, ומיהר לפשוט את מדיו ושב למיטתו כאילו מאומה לא התרחש. עם בוקר התלוותו אליו בדרכנו לעבודה ותוך כדי הליכה שאלתי אותו: "אמור לי מדוע הנך לובש בחצות הלילה את מדי הצבא הגרמני?". האיש החוויר והסמיק חליפות תוך שהתבונן סביבותיו לבדוק שהשאלה לא הגיעה לאוזני מאן דהוא, ואחר ששכנעתי אותו שהוא יכול לסמוך על דברתי וממני לא יצא מאומה, אמר לי בזו הלשון:

אחד מצדיקי הדור הגדיל להאריך באוזני קהל שומעיו על גודל חשיבותם של הימים בהם אנו נמצאים ואמר "דמו בנפשכם, בעל הבית של ירד מכריז כי לרגל השמחה שהוא עורך, הוא מתיר ליום אחד את הכניסה ליריד לכל החפץ וכל אחד יכול ליטול מן הסחורה המוטלת על הדוכנים ככל שיחפוץ. הכל הגיעו אל היריד ומלאו את סליהם מכל טוב. דמו בנפשכם כיצד נראה בין קהל האנשים, אדם שהכניס אל סלו שרוך נעל בודד והסתפק בשללו זה. הרי כל הסובבים אותו נדים לו בראשיהם על שאינו משכיל להבין את המתרחש סביבו ואינו יודע כי לא בכל יום בעל הבית פותח את השערים חנם".

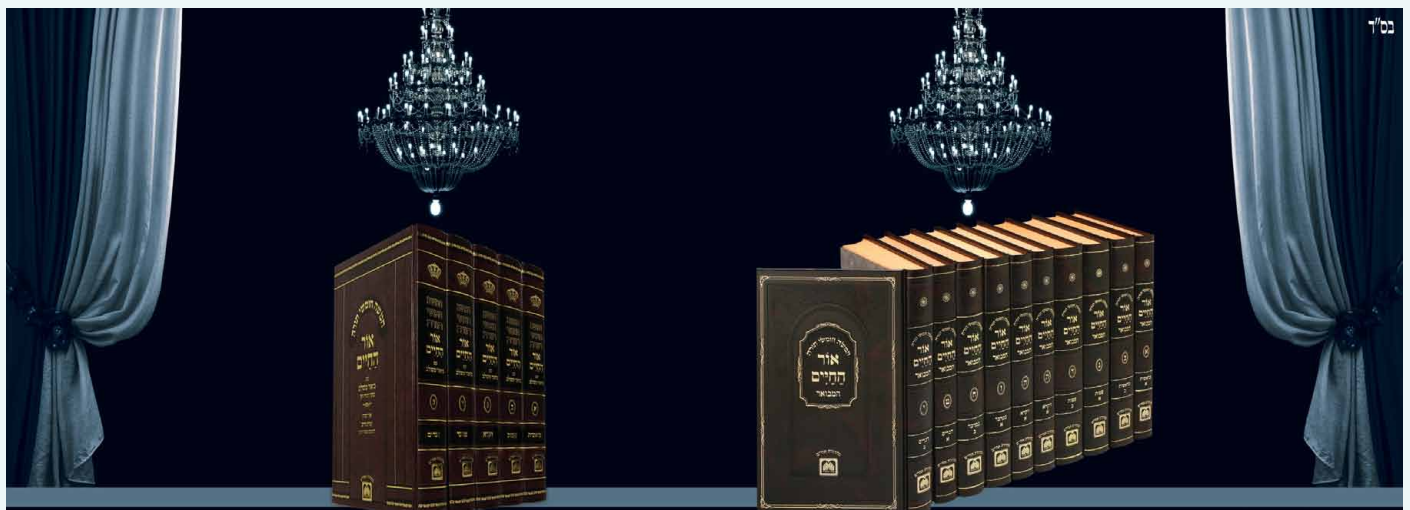
גם ימים אלו, ימי הרחמים והסליחות, התשובה והסליחה, יש בהם הזדמנות לכל אחד ואחד מישראל למלאות את כליו עם מצוות ומעשים טובים ולא להסתפק במועט. יתן ה' ונזכה להמשיך ולהתחזק בתורה וביראת שמים, ולחוג את חג הסוכות מתוך קדושה והתעלות רוחנית.

(מאורות הדף היומי)

"אני הייתי קצין גבוה בצבא גרמניה. כפי שאתה רואה אויבי הרוסים ששבו אותי, מנסים לשבור את רוחי בכל דרך. הם מעבידים אותי בעבודות פרך ומטילים עלי משימות בזוויות שכלל אינן מתאימות למעמדי, וכל זאת כדי להשפיל אותי ולגרום לי להזדרז לדרגה הבזויה והנמוכה ביותר.

אבל אני איני נכנע להם, ובשום אופן איני מוכן להגיע למצב שהעבודות הללו יגרמו לי לחשוב ביום מן הימים שאכן אדם חסר ערך אנוכי. משום כך, בכל לילה לובש אני את מדי הקצונה שלי ולו לזמן קצר, כדי שאזכור מאין באתי! שלא אשכח, כי אני קצין גבוה שאלפי חיילים נתונים למרותו, ותוצאות קרבות חשובים נקבעים על פי שיקול דעתו.

הרב גלינסקי סיים את המעשה שאירע עימו בסיביר, והוסיף ואמר, כי יכולים אנו ללמוד מאותו קצין גרמני ארור מוסר השכל, שבכל מצב חייב אדם לזכור את מקומו. אמנם, ישנם לעיתים מצבים קשים ובלתי נעימים המטרידים את מהלך החיים ומקשים לנהוג כמימים ימימה, אך עלינו לזכור כי בני מלכים אנו, ומוטלת עלינו החובה לדעת מי אנו ומה תפקידנו.

לילות שישי ושבת זה אור החיים המבואר

אור החיים המשולב

תמצית עשרה ממדורי הביאור 'מאורי אור' וילקוט מאורי החיים
ביאור משולב שזור באומנות ביטול המילים
'אור תורה' | 'תורת חיים'
הערות, ציטוטים ומקורות
עימוד מרהיב עין

אור החיים המבואר

10 כרכים של מתיקות נצחית:
הביאור המקיף על כל ספר האור החיים הק'
'מאורי אור' - מאיר עיני הלומד
'מאורי החיים' - מקורות מחדל
ביאור רש"י
עימוד מרהיב עין

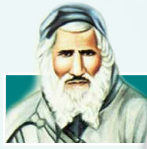

חיים של תורה

ארה"ב: 437-0054 (718) | אירופה: 44-20-8806-0176
להשיג בחנויות הספרים המובחרות

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

פנינים על הפרשה:

התפילות והתקיעות בר"ה ויוה"כ

רננו צדיקים בה (תהלים לג א). הם בני ישראל, דרננו צדיקים בה עם האותיות גימטריא בני ישראל. לרמז דעל בני ישראל מדבר דלא שייך למקרי צדיקים רק לבני ישראל שיש להם תורה ומצוות. ועוד צדיקים במלוי צד"י דל"ת יו"ד קו"ף יו"ד מ"ם, המלוי עם האותיות והכולל גימטריא בני ישראל. הרי ישראל נרמזו במלת צדיקים. ואומר להם דוד המלך עליו השלום, אתם בני ישראל צריכים להיות צדיקים, דשם צדיקים לא נקרא כי אם עליכם כמו שרמזנו במלת צדיקים, וצריכים להזהר לקים שנקרא שמכם. לכן רננו צדיקים בה עשו עצמכם צדיקים כדי שתהיו ראויים לרנן לה. לישרים נאווה תהלה, הנה ישראל אותיות ישר אל. וכיון ששםכם גם ישר, צריכים להיות ישרים כדי שתהיה לכם נאווה תהלה להלל לאל, כי על זה בחר אתכם מכל האמות כדי שתהיו צדיקים וישרים:

וזהו שכתוב רננו צדיקים בה לישרים נאווה תהלה דהינו בראש השנה וביום הכפורים כמו שרמזנו לעיל, צריכים אתם בני ישראל שתהיו צדיקים וישרים כדי שתקבל תפלתכם. והודו לה בכבוד וכו' (שם פסוק ב) היא תקיעת השופר כמו שכתבנו וכו', ודעו לכם כי ה' אוהב צדקה ומשפט (שם פסוק ה) להיות בארץ משום דרצה להשרות שכינתו בארץ, וזהו חסד ה' מלאה הארץ (שם) דעל ידי החסד ברא הארץ, כמו שכתוב (תהלים פט ג) 'אמרת עולם חסד יבנה'. והשרה שכינתו בתוכה על ידי שתעשו אתם בני ישראל צדקה ומשפט:

(שערי ארוכה אות צ)

בתקיעת שופר נשבר כל מקטרג

ועתה ירום ראשי על איבי סביבותי ואזכחה באהלו זבחי תרועה אשירה ואזמרה לה' (תהלים כז ו). חזר לדבר על החדש הזה שכל המזמור מדבר. הנה ועתה היא תשובה (ב"ר כא ו), כלומר התשובה בחדש הזה היא מקבלת ומרצה מכל שאר ימות השנה, ואין קטרוג המקטרגים יוכל לבטלה, דבזה החדש כל החיצונים נכנעים, ואין להם פה להשיב ולא מצח להרים ראש. וזהו שאמר ועתה, דהינו התשובה בחדש הזה, בה ירום ראשי על איבי סביבותי שהם החיצונים הסובבים אותי ומקטרגים עלי כל השנה, עכשיו בחדש הזה ירום ראשי בתשובתי עליהם, ולא יהיה בהם כח לקטרג. זאת ועוד, ואזכחה באהלו זבחי תרועה הוא השופר שאני תוקע בראש השנה, דעל ידי זה מתערבבים ונשברים, ומתקים בהם 'תרעם בשבט ברזל ככלי יוצר תנפצם' (תהלים ב ט):

(שערי ארוכה אות א)

עצות וסגולות:

ירח האיתנים (א')

וחבלו ונחלתו, ולא יש לסטרא אחרא תפיסת יד בו.

(מעגלי צדק שם)

גם על עבירות החמורות, הכל נסלה בתשובה

ואפשר לומר דמשה רבנו עליו השלום בא להודיע לישראל מעלת התשובה וסגולת פעולתה, שלא תעלה טינא בלב האיש העובר עבירות חמורות שלא תועיל לו תשובה, והואיל ואדחי אדחי, ויעשה כי אם תאווה היצר כיון שאין תשובתו מתקבלת, ובזה יתירשל ולא יעשה תשובה. לזה בא משה רבנו עליו השלום להוציא הדבר הזה מלבם ולהודיעם שאין שום דבר העומד בפני התשובה, ואפלו אם חס ושלום נתקבצו כל העבירות החמורות באדם והתמיד בהם, כשיעשה תשובה הכל נמחל לו, שהרי אפלו אלישע דשמע כרוזא קרי בחיל ואמר 'שובו בנים שובבים (ירמיה ג כב), חוץ מאחר' (חגיגה טו), אמרו רבותינו זכרונם לברכה (מהרש"א שם) אם עשה תשובה היה מתקבל, שאין שום דבר עומד בפני תשובה.

(מחשוף הלבן פרשת נצבים, ד"ה אתם נצבים)

תשובה מועילה גם בעת זקנה

אף על פי שרוב ימיו של אדם עברו בעבירות ונתעורר כבן ששים שנה או שבעים לשוב, כל יסתפק לומר שאין תשובתו מועלת, ואפלו אם תרצה לומר מועלת לא מהניא כל כך להורישו גן עדן מאחר שכבר נכתב ונחתם למעלה בספר רשעים, אל ידמה כן, כי אם בשובו בתשובה שלמה, ובפרט אם שב מאהבה, כל עונותיו וכל פשעיו לא יזכרו, ואדרבא, העונות שעברו עליו יחשבו לו כאלו עשה אותם מצות, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (יומא פו:) השב מאהבה הזדונות נעשות לו כזכויות.

(פיתוחי חותם פרשת נח, ד"ה מן הארץ ההוא)

ימים אלו הם חסד ה'

ואומר דוד המלך עליו השלום, שחסד גדול עשה עמנו הקדוש ברוך הוא שהורנו דרכיו לעשות תקון לעצמנו בימים הנוראים האלה כדי לכפר לנו על חטאתינו ועונותינו ופשעינו שעברנו בימות השנה, והתקון הוא על ידי מה שצונו לשוב בתשובה בימים האלה ולהתפלל תפלות כראוי, ונזכיר בתפלתנו מלכיות זכרונות שופרות ותקיעות שופר. והנה על ידי השופר מאירים ש"ע נהורין, וכשמאירים ש"ע נהורין הויא מחילה וסליחה וכפרה כראוי.

(מעגלי צדק, אות למ"ד)

בכל ראש השנה אנו מקבלים מלכותו ית'

בראש השנה ויום הכפורים אנו אומרים בנוסח התפלה 'לדור ודור המליכו לאל, והכונה משום דבכל ראש השנה חוזר העולם לקדמותו למעשה בראשית, ואנו חבים להמליך עלינו מלכנו שברא העולם ולקבל מלכותו עלינו, וזהו 'לדור ודור המליכו לאל, דהינו בכל דור ודור בכל ראש שנה צריכים להמליך לאל בכל ראש שנה.

(מעגלי צדק שם)

יחקור מעשיו שעשה השנה, וישוב עליהם

העקר בזה הוא, שצריך האדם לדרש ולחקר במעשיו שעבר עליהם בימות השנה ולשמר עצמו מהם מכאן ולהבא, דהשתא נעשה כבריה חדשה (מדרש תהלים קב), שעל ידי שיחקר ויידרש במה שחטא בימות השנה וישוב עליהם בתשובה כראוי, בזה מנקה ומטהר הנפש רוח נשמה שלו ולא ישאר בהם רשם. כי החטא עושה רשם ופגם בנפש, והעון עושה פגם גם ברוח, והפשע עושה פגם גם בנשמה, וכשעושה תשובה כראוי נטהרים כל הנפש רוח נשמה ולא נשאר בהם שום רשם, ונקרא חלק אלוה ממש

(פיתוחי חותם פרשת בהעלותך)

ג' ספרים נפתחים בראש השנה

אפשר לרמז, במה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (חגיגה טו.), דאם זכה צדיק נוטל חלקו וחלק חברו בגן עדן, ואם נתחייב רשע נוטל חלקו וחלק חברו בגיהנום. והנה זה הענין מחיי האדם, נכתב ונחתם בספר, פלוני נוטל חלקו וחלק חברו בגן עדן. וכמו שפרשו המפרשים, על מאמר (ראש השנה טז:) שלשה ספרים נפתחים בראש השנה, של צדיקים גמורים נכתבים ונחתמים לאלתר לחיים, ושל רשעים גמורים נכתבים ונחתמים לאלתר [למיתה]. ומקשים, והא קא חזינן כמה צדיקים מתים בתוך שנתן, וכמה רשעים מאריכים שנים רבות. ותירצו המפרשים זה, דהכונה היא על חיים של אותו עולם ועל המיתה של אותו עולם, דאינו נקרא חי, רק מי שזוכה לעולם החיים, ואינו נקרא מת, רק מי שמת ונאבד זכרו מעולם החיים. והנה פשוט הוא, דאף על פי שנכתב הצדיק לחיים ונכתב הרשע למיתה, אם חס ושלום סרח הצדיק חוזר ונכתב למיתה, ואם חזר הרשע בתשובה חוזר ונכתב לחיים, וזה יהיה עד שעת המיתה, היא עקר החתימה. והכא נמי, מי שנכתב לו בחייו שנטל חלקו וחלק חברו בגן עדן, אם חזר חברו ועשה תשובה, יחזר לו חלקו, ולא יזכה הצדיק בחלק הרשע עד שימות הרשע בלי תשובה, אבל אם חזר בתשובה חוזר לו חלקו שנכתב לצדיק:

עד שעת המיתה יכול הרשע לזכות בחלקו בחזרה

וזהו שאמר ואיש כי ימכר בית מושב, דהינו האיש שהוא רשע ומחמת רשעו נכתב עליו שחלקו שיש לו בגן עדן נטלו חברו הצדיק, והוי עתה כאלו מכר ממש החלק שיש לו בגן עדן. וזהו כי ימכר בית מושב, הוא החלק שיש לו בגן עדן, שזהו הנקרא מושב וישוב העקרי. ומפרש הפסוק באיזה מקום הוא המושב הזה, הוא בעיר חומה, היא גן עדן הנקראת עיר ה', וחומת אש סביב לה. וזה הרשע, על ידי מעשיו הרעים נכתב עליו שמכר חלקו לחברו הצדיק, ואפלו הכי והיתה גאלתו עד תם שנת ממכרו, דהינו שיש בידו רשות לגאל ולפדות על ידי תשובה עד שעת מותו, ולא תקרא מכירה גמורה רק אם מת בלי תשובה, וזהו עד תם שנת ממכרו, היא שעת המיתה שנת המיתה, עד אותה שעה יש לו רשות לגאל ולפדות על ידי תשובה. והנה, 'עד תם שנת' ראשי תבות 'שעת', ותום אותיות 'מות', לרמז דעד שעת המיתה יש בידו רשות וכת לפדות ולגאל. וזהו שאמר נמי ימים תהיה גאלתו, פרוש, ימים דהינו כל ימיו יש לו כת ורשות לגאל ולפדות על ידי תשובה:

אם מות הרשע בלא תשובה זכה הצדיק בחלקו לעולם

אכן, אם לא יגאל עד מלאת לו שנה תמימה, דהינו שלא שב בתשובה אפלו בשנה אחרונה המשלמת ימיו, ומת בלי תשובה. אז בזה וקם הבית [אשר בעיר], אותו החלק אשר בגן עדן הנקראת עיר ה'. אשר לו חמה, כתיב לא וקרינו לו, לרמז, לזה הרשע לא יש חומה, שהרי גדרו פרץ והרס ומכרו לאחר, ולצדיק יש לו חומה, ועל ידי מעשיו הטובים זכה בו לצמיחת מכירה חלוטה, לקנה אותו לדתו, דהינו זה הצדיק שזכה באותו חלק, קנה אותו לדורי דורות, לא יצא מידו לעולם. ומה שאמר לא יצא ביבל, דהינו כשימות זה הרשע ויובל לקברות, לא יצא חלקו מיד הצדיק, יובל כמו לקברות יובל (איוב כא לב), רק, הצדיק זכה בחלק הרשע זכיה גמורה לעולם:

(פיתוחי חותם פרשת בהר)

תקיעת שופר מעוררת לתשובה

ויתן בפי שיר חדש תהלה לאלהינו יראו רבים וייראו ויבטחו בה' (תהלים מ ד). כאן בא לרמז על תקיעת השופר שתוקעים בראש השנה. דתקיעת השופר היא לשבר לבבות בני אדם ולהכניס בהם חרדה כדי שיתעוררו לשוב בתשובה, כמו שכתוב (עמוס ג ו) 'אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו, דהשופר מחיריד העם לשוב בתשובה. וזהו ויתן בפי שיר חדש הוא השופר, בפי שיר עם הכולל גימטריא 'זה השופר' שהוא תהלה לאלהינו. ועל ידי תקיעת השופר יראו רבים וייראו, שתכנס בהם חרדה, ויבטחו בה' לשוב בתשובה: (שערי ארוכה אות ק)

תקיעת שופר בראש השנה רק בפה טהור

וכי תבאו מלחמה בארצכם על הצר הצר אתכם והרעתם בחצוצרות ונזכרתם לפני ה' אלקיכם ונושעתם מאיביכם. בא לרמז על יום ראש השנה שהוא יום הדין, והשטן מקטרג ומביא עונות בני ישראל לפני ה' למשפט, ואותו היום צריכים לתקע בשופר ממש, צריך שהשפתים התוקעים השופר יהיו מתקנים ונקיים, דאי לאו הכי אין כאן תפלה ואין כאן שופר. וזהו שאמר וכי תבאו מלחמה בארצכם, הוא יום ראש השנה שאנו חוגגים כלי מלחמה נגד השטן, וכלי המלחמה הם התפלה ותקיעת השופר (ראש השנה טז:). כשיהיו שפתותיכם מתקנים כראוי, והרעתם בחצוצרת, דהינו השפתים שלכם שהם החצוצרות, כיון שהם מתקנים כל מה שתעשה בהם רצוי ומקבל. וזהו שאמר ונזכרתם לפני ה' אלקיכם ונושעתם מאיביכם, הוא השטן המקטרג עליכם:

רק תפילה בפה טהור היא במקום קרבן

וכן נמי ביום שמחתכם ובמועדיכם ובראשי חדשכם, שאתם מתפללים מוסף ומזכירין בו הקרבן, צריכים שיהיו שפתותיכם שלמים כדי שיהיו במקום קרבן, כמו שנאמר (הושע יד ג) 'ונשלמה פרים שפתינו' (במדב"ר יח כא), וזהו שאמר והיו לכם לזכרון לפני אלקיכם. ולא תשגו ותאמרו, מאחר שאתם מתקנים שפתותיכם אין קפידה בתקון הלב, לזה אמר כי אני ה' אלקיכם היודע מחשבות הלב, וחובה להיות התקון בשניהם, ועל זה אמר דוד המלך עליו השלום (תהלים יט טו) 'יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך ה' צורי וגאלי':

פיו של אדם צריך להיות כשופר שאינו נעשה אלא למצוה

ותקעו בהן ונועזו אליך כל העדה אל פתח אהל מועד. ואם באחת יתקעו ונועזו אליך הנשיאים ראשי אלפי ישראל. אחר שאמר יהיו לך למקרא העדה שבה נרמז, שכשישמר גדול העם את פיו כראוי, בהכרח יהיו דבריו מקבלים להם וישמעו לו וילמדו ממנו ויעשו כמעשהו. וכשיהיו יחד כל העדה פיהם שלם ומתפללים אל ה', בודאי שתקבל תפלתם ותעשה רשם למעלה, וזהו שאמר ותקעו בהן, דהינו כשתקרא העדה וגם הם שמרו את פיהם מדברים בטלים, דלהכי נקט רמז הדבור בלשון תקיעה, לרמז דהשומר את פיו ואינו מדבר כי אם בדברים הגונים, הוי דבורו דומיא דשופר דלא נתקן כי אם לתקיעת מצוה, לפיכך נקרא השומר שפתיו תוקע. והכי קאמר קרא, אם גם הקהל שמרו שפתותיהם, והינו ותקעו בהן דקאמר, דהינו שאינם מדברים כי אם בדברים הגונים דומיא דתקיעת שופר, וכיון דהכי הוא, ראויים הם, ולפיכך ונועזו אליך [כל העדה] אל פתח אהל מועד שהוא בית הכנסת:

יתעסקו בו ישראל, ואפילו בשני ימים טובים של ראש השנה (ביצה ו, ב).

בסוגיין מבואר דהתירו לקבור מת ביו"ט שני של גלויות ולעשות מלאכתו על ידי ישראל. ונתבאר דנחלקו הראשונים אם זה דווקא במקום שאי אפשר ע"י נכרי או לא, ובש"ת אגרות משה (או"ח ג' ס' עו) דן שבזמנינו שכל המתים מונחים בחדר קירור ואין בזה חשש של שמא יסריח, היה מקום לומר שבמקרה כזה אין לקבור ביו"ט גם ע"י גוי והגם שהפוסקים כתבו (ע"י בה"ל ס' תקכו ס"א ד"ה ואפילו) דאין להשהות את הקבורה אפילו במקום שאין חשש שיסריח, כל זה היה בזמנם שלא היה חשש של חילול שבת ע"י המלויים. וכמו כן הביא בשו"ת חלקת יעקב (יר"ד סימן קצב), והוסיף שם עוד שהרי לפי הדיעות שכל המכשיל את חבירו אפילו באיסור דרבנן עובר על איסור דאורייתא של לפני עור, א"כ פשוט הדבר שאם ע"י הלויית המת יעברו אפילו על איסור דרבנן שאינו קשור לכבוד המת [שהרי אסרו למלוי המת לרכב אפילו על גבי בהמה שאינו אלא איסור דרבנן, כל שכן אם ע"י יכשלו באיסור דאורייתא], ולכן יש למנוע את הלויית המת ביו"ט שני של גלויות אם יש חשש שע"י יהיו כאלו מן המלויים שיעברו על איסור תורה או דרבנן, ואדרבא זהו כבודו של המת וניחא לו שילינו אותו כדי שלא יתחלל כבוד היום טוב. ויש מקילין בכל זה [ראה שו"ת שבט הלוי ח"ד ס' קלה].

נפסקה ציציתו בשבת

בגמרא: ובית הלל אומרים לא ישחוט אלא אם כן היה לו עפר מוכן מבעוד יום (ביצה ז, ב).

כתב הב"י (או"ח ס' יג): כתוב במרדכי (ס' תתקמד) אומר ה"ר שלמה מדוריי"ש שאם נפסק לאיש חוט של טלית בשבת שאסור ללבושו עד שיתקן אותו, שאם לובשו עובר בעשה, והשיב ר"י דליתיה, כדמוכח בשמעתין דאע"ג דאיפסיק לא הוה שדי בכרמלית דרבנן, לכך נראה לר"י דמצות עשה דציצית אינו אלא להטיל בו ציצית כשילבשו, ולא אמר הכתוב בלשון לא תלבש בגד שיש לו ארבע כנפים בלא ציצית דאז ודאי היה הדין עמו, אלא מצות עשה גרידא להטיל בו ציצית, ומכל מקום

ב. שהלכה כחכמים שאין שיר מעכב בשום קרבן. וא"כ הדרא קושיא לדוכתיה.

והיום תרועה תירץ שלעולם אין השיר מעכב, אלא שבתמיד של שחר כיון שבדרך כלל לא היו מגיעים העדים קודם הקרבנות היו תמיד אומרים שיר של חול, אבל תמיד של בין הערבים כיון שלפעמים לא היו מגיעים עדים קודם לכן ולפעמים היו מגיעים, תיקנו שלא ישירו ביום שיש להסתפק בו כראש חודש וכד'.

והמג"א תי, א. שלפעמים היו מביאים את הנסכים בלילה ואין אומרים שירה בלילה, לכן לא תיקנו לאמרו בתפילת מנחה. ב. שהרי את הנסכים הוצרכו להביא על הקרבן ולאחר שגמרו להקריב את כל מעשי הקרבן שוב א"א להביא נסכים, ממילא בתפילת מנחה שלאחר התפילה נחשב שגמרו את כל מעשי הקרבן אין מקום לשירה, משא"כ בתפילת הבוקר שזמני נסכיה הוא כל היום עד תמיד של בין הערבים יכולים לאמרה גם אחר תפילת העמידה. והפרישה (סק"ט) והערוך השולחן (ס' קלג ס"ב) ביארו שמאחר ואמירת שיר של יום אינה אלא זכר למקדש לכן לא תיקנו לאמרה אלא בשחרית.

קבורה מת ביו"ט שני במקומות שיש חילול יו"ט

בגמ': אמר רבא מת ביום טוב ראשון, יתעסקו בו עממים. מת ביום טוב שני

מדוע אומרים שיר של יום בתפילת שחרית ולא במנחה

בגמ': בראשונה היו מקבלין עדות החדש כל היום, פעם אחת נשתהו העדים לבא ונתקלקלו הלויים בשיר, התקינו שלא יהו מקבלים את העדים אלא עד המנחה, ואם באו עדים מן המנחה ולמעלה נוהגין אותו היום קדש ולמחר קדש. (ביצה ה, א).

בגמ' מבואר שפעם אחת הגיעו העדים ביום ל' של אלול לאחר זמן תמיד של בין הערבים ונתקלקלו הלויים בשיר, ומשום כך תיקנו שלא לקבל את העדים אלא עד זמן מנחה, ואם באו אח"כ היו עושים את יום ל' באלול קודש ואת יום שלמחרתו ג"כ קודש.

ולשיטת רש"י והתוס' הקלקול היה שלא אמרו שיר של יו"ט בתמיד של בין הערבים אלא שיר של חול. אולם הרמב"ם ביאר את זה בענין אחר, שהקלקול היה שלא היו יכולים להקריב קרבן מוסף, משום שאסור להקריב שום קרבן לאחר תמיד של בין הערבים. וכבר העירו על הרמב"ם, שהרי בגמרא (ר"ה ל:) מבואר שהקלקול היה בשיר, וע"י חת"ס בארוכה בזה.

ומתבאר מדברי רש"י ותוס' שבתמיד של בין הערבים ג"כ היה שיר של יום, ועוד מתבאר ששיר של יום של תמיד של בין הערבים של יום חול לא היה דומה לשיר של יום של התמיד כשהיה ביו"ט.

והטור (או"ח ס' קלב) מבאר מפני מה אנו אומרים בכל יום בבוקר שיר של יום ואילו בתפילת המנחה משמיטים את אמירתו, והרי 'פטום הקטורת' אומרים בין בבוקר ובין במנחה. ותירץ הטור 'לפי שזה מצותו בבקר ובערב וזה לא היתה מצותו אלא בבקר' עכ"ל. [וכע"ז כתב גם בס' רלז 'שלא היו אומרים אותו בערב'], וכן הביא שם הב"י (ס' קלב) בשם האדמו"ר חיים.

והקשו עליהם, שהרי מבואר בסוגייתנו שהיו צריכים לומר שיר של יום בתמיד של בין הערבים. וכמה ישובים נאמרו בזה, המהר"ם אלשיך (שו"ת ס' קלח) תירץ (הובא שם במג"א סק"ד), שאמנם היו אומרים שירה גם בתמיד של בין הערבים אך לא היה מעכב את הקרבן (ודעת רבי מאיר ששיר מעכב הוא רק בקרבן של בוקר). אלא שהבאר שבע' (ח' סוף מס' תמיד) והיום תרועה (ר"ה ל:) האריכו בדבר והעלו, א. שלרבי מאיר לעולם השיר מעכב.

שעיקר מצות כיסוי הדם הוא שמיד לאחר השחיטה יכסוהו. וכן הביא הפ"ת (ס' כח סק"ב) בשם שו"ת זכרון יצחק (ס' קי) שיש לכסות תיכף לשחיטה.

אמנם הרשב"א (ד"ה והא) כבר הקשה כן שמוכח מכאן שמשום דין של אין מעבירין על המצות' אומרים ג"כ עשה דוחה לא תעשה, שמאחר וא"א לקיים עכשיו את שניהם שמא אם ימתין אולי יטרד ולא יקיים את המצוה ונמצאת המצוה דחיה מפני ל"ת, לכן עדיף לדחות ע"י מצות עשה אע"פ שיכול לקיימה בלילה.

וכתב המחזיק ברכה (שם סק"א) שהגם שודאי לכתחילה יש לכסות את הדם מיד אחר השחיטה משום דחביבה מצוה בשעתה, אבל ודאי גם אם לא עשאה בשעתה, קיים מצוה כהלכתה. ועוד אני אומר שאף אם לא כסה מיד, וכסה אחר זמן מועט, אכתי מקרי מצוה בשעתה, אלא שאינו בכלל זריזין מקדימין למצות' עכ"ל. ובספר מסגרת השלחן (שם) כתב שהדין עם החיד"א בזה. אך מ"ש שאם כסה אחר זמן מועט וכו', צ"ע להגביל זמן מועט. והאמרי בינה (י"ד ס' ב) הקשה על הכרתי ופלתי שהרי בגמרא אמרו רק ג' תכופות הן, ולמה לא אמרו שג"כ תכף לשחיטה כיסוי.

אולם יעויין בדרכי תשובה (שם סק"ג) שהביא בשם בעל היריעות שלמה (סק"א), שכתב שאם אינו מכסה מיד לאחר השחיטה עובר על איסור דרבנן, שמחוייב מדרבנן

חיוב, כיון שלא חייבה תורה לעשות את הציצית רק לאחר שכבר לובש את הבגד וכמ"ש המרדכי, וא"כ בשעת הלבישה הוא לבישת היתר, והנידון הוא רק על הלשעבר, וע"ז שפיר דנים אותו כאנוס כיון שהוא שבת ואינו יכול לעשות ציצית, והיינו כיון שהחיוב כעת הוא לפושטו שהרי אין בידו לעשות ציצית דנים על הפשיטה כאנוס, אבל בכיסוי הדם שדנים את הדבר קודם שישחט, אחר שישחט אין בידו לפטור את עצמו מהחיוב שהרי מחויב ועומד הוא לכסות, לכן אסור לשחוט אע"פ שאחר השחיטה יהיה אנוס על הכיסוי.

חובת כיסוי הדם מיד אחרי השחיטה

בגמ': כי קא עביד כתישה אתי עשה ודחי את לא תעשה (ביצה ח, ב).

הכרתי ופלתי (ס' כח סק"א) כתב להוכיח מסוגייתנו שיש חיוב לכסות את דם שחיתת חיה ועוף מיד סמוך לשחיטתם, והוכיח כן ממה שהקשו בגמרא שיבוא מצות עשה של כיסוי הדם וידחה לאו של יו"ט, ותירצו בגמרא דיו"ט יש בו עשה ולא תעשה. ולכאורה מדוע נימא דיבוא עשה דכיסוי הדם וידחה ל"ת של יו"ט, הרי שייך שישחוט לתוך כלי ויכסה את הדם בלילה ואפשר לקיים שניהם, ומוכח מזה

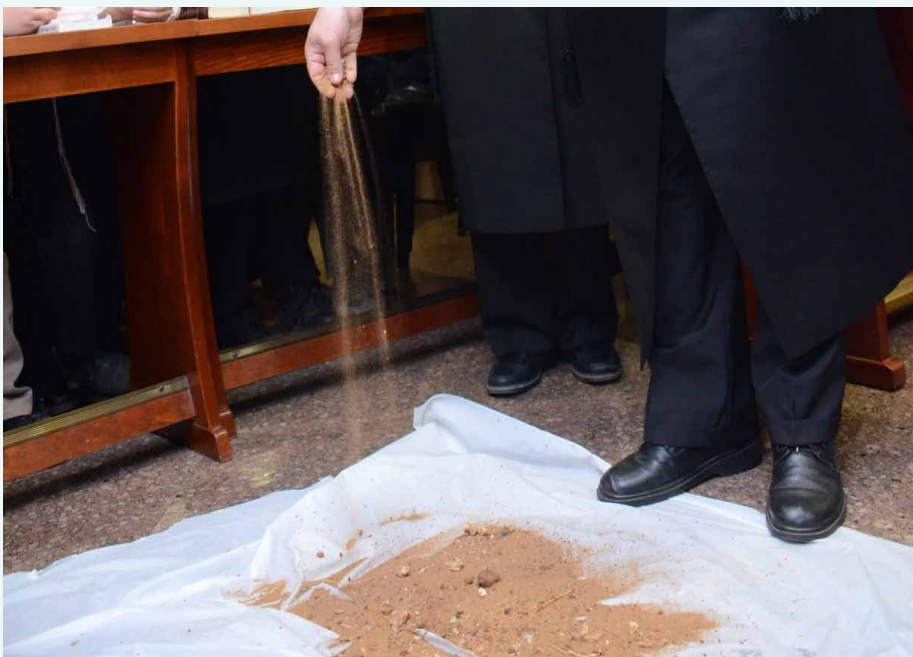
אין הטלית אסור ללבוש, וגם אין עובר כיון שאין עתה יכול להטיל בו שהוא שבת, ובחול ודאי עובר כל שעה שלובשו בעשה הטל בו ציצית, עכ"ל.

ובתשובות אשכנזיות (תשו' מהר"ם סי' רפז) מצאתי כלשון הזה, שאלת בני אם נפסק אחד מהציציות אם מותר להתעטף ולברך בשבת, המבשר בו מוציא שם שמים לבטלה דקיימא לן דארבע ציציות מעכבות זו את זו דלית הלכתא כרבי ישמעאל, ומיהו אם הלך אדם לבית הכנסת ומצא טליתו שנפסקו החוטים ואינה מצוייצת כהלכתה ומתבייש לשנות מנהגו לישב בפני הקהל בלא טלית, אפשר דמותר להתעטף בלא ברכה, כדאשכחן בהקומץ רבה (מנחות לז:). בכרמלית דרבנן גדול כבוד הבריות, עכ"ל. ואינו נראה לי דלא דמי יושב בפני הקהל בלא טלית לפושט טליתו בשוק. עכ"ל הב"י.

ועפ"ז פסק גם בשו"ע שם (ס"ג) שאם נודע לו בשבת כשהוא בכרמלית שהטלית שעליו פסולה, לא יסירנו מעליו עד שיגיע לביתו, דגדול כבוד הבריות. וכתב ע"ז הרמ"א שכל זה דווקא בשבת שאסור לעשות ציצית, במקרה זה סומכים על שיטת המרדכי שאין איסור בדבר, כיון שעיקר המצוה הוא לעשות ציצית, וכיון שהוא אנוס אין עליו חיוב.

ובשו"ת טוב טעם ודעת (מהדו"ק סי' מא) הביא קושית המהר"א אב"ד ליטונויץ, שהרי מבואר בסוגיין דלדעת ב"ה אסור לשחוט אם אין לו עפר שיוכל לכסותו משום איסור כתישה או חפירה, וכן פסק השו"ע (י"ד ס' כח סק"א) דאסור לשחוט אם אין לו עפר מוכן, וא"כ קשה מאי שנא ציצית דמותר ללבוש את הטלית כיון שהוא רק איסור, ואילו לגבי כיסוי הדם אסור לשחוט אם אין לו עפר.

ותירץ שם הטו"ד שבדיני מצוות עשה יש ב' דינים: א. חיוב עשייתה. ב. ביטול קיומה שכשאנו עושה את המצוה. והחילוק ביניהם הוא שלגבי חיוב עשייתה מכין אותו עד שתצא נפשו כדי שיקיים את המצוה [וכן עשה דוחה לא תעשה]. אולם כשמבטלה קל יותר עשה מלא תעשה, שהעובר על ל"ת מלקים אותו משא"כ במצות עשה. ומשום כך יש חילוק, שבציצית כיון שכשלבש את הציצית עדיין לא היה בו

וכו', והאנשים אוכלין בשר ושותין יין וכו'. והוא מדברי הרמב"ם (יו"ט פ"ו הל' יז-כא). ותמה עליו הב"י שהרי בגמרא בפסחים (קט.) אמרו שכל זה דווקא בזמן שבית המקדש היה קיים שהיו שמחים בבשר שלמים, אבל בזמן הזה אין שמחה אלא ביין. ובאמת בשו"ע (שם ס"ב) השמיט השו"ע דין זה של אכילת בשר.

אולם השאגת אריה (ס' סט) העלה שמצות שמחת יו"ט בזמן הזה היא מדאורייתא ג"כ לאכול בשר, ומדברי הגמרא שם משמע דעיקר השמחה היא בבשר בהמה. ובדברי המג"א (ס' רמט סק"ו) מבואר שסעודת ברית מילה תהיה דווקא בבשר, כדי שתהיה סעודה של מצוה. וכן כתב המג"א (ס' תקכט סק"ג) שיש מצוה לאכול בשר ביו"ט. וכבר הקשו סתירה בדברי המג"א מס' תקכט לס' תרצו (ס"ק טו) שכתב שבזמן הזה אין מצוה לאכול בשר ביו"ט, ועיין דרכי תשובה (ס' פט ס"ק יט) שכתב ליישב שכוונת המג"א שאין חיוב לאכול בשר ביו"ט, וזהו רק לכתחילה, וע"ש בדרכי תשובה שכתב בשם הדברי חיים שעיקר מצות השמחה בבשר היינו בבשר בהמה דווקא.

אמנם מדברי הפוסקים (ס' רמט וס' תקנא) שדברו על סעודת ברית מילה שצריך שיהיה סעודה ובבשר, מבואר שהעיקר שלא לעשות סעודת ברית מילה במאכלי חלב, אבל לא דיברו אם צריך דווקא בשר בהמה או שמועיל גם בבשר עוף, ומזה שהוכיחו שהתירו רק לעשרה אנשים במילה שנעשית בשבוע שחל בו, והרי להלכה קי"ל שם שבשר עוף דינו כבשר לגבי זה, מוכח דדין שמחה של אכילת בשר יוצאים ידי חובה גם בעוף.

וכן מוכח מדברי הגמרא בסוגיא, שאמרו דחייבוהו להזמין את היונים ושלא יסמוך על זה שיש לו יונים, משום דאם יסמוך על זה שיש לו יונים חששו שמא ימצאם שהם כחושים ולא ירצה לשחטם ונמצא שנמנע משמחת יו"ט. אמנם לגבי חיוב שמחה בבית המקדש, מבואר בגמרא בחגיגה (ח:) דאין יוצאים בהקרבת עופות בבית המקדש משום 'שאין בהם שמחה', וכתב הרמב"ם (חגיגה פ"ב ה"י) שהכוונה שאינם בשר המשמח.

אבל בשר בהמה שאם מתבשל בחלב יש בו איסור אכילה מן התורה חששו בו לאיסור מראית עין, ולכן הצריכו להניח חלב שקדים לצידו, שע"י הנחת דבר המעיד שאינו חלב של בהמה אלא חלב המותר לבשרו בבשר אין חשש משום מראית העין.

אולם הש"ך (שם סק"ו) חלק על הרמ"א, וכתב שגם באיסור דרבנן חיישין למראית עין, ולכן המבשל בשר עוף בחלב שקדים צריך להניח לצידו שקדים כשאוכלו, [אבל בשעת הבישול אינו צריך להניח לצידו שקדים, כיון שאין איסור בבישול בשר עוף בחלב והרי זה כגזירה לגזירה], והפתחי תשובה כתב דבאיסור מראית דרבנן גם להש"ך לא אסרו אלא בפרהסיא, ולכן אין צריך להניח שקדים בצדו רק בסעודות גדולות, אבל כשאוכל בביתו מותר לאוכלו גם אם לא יניח שקדים לצידו [וכפי שנתבאר לעיל].

שמחת יו"ט בבשר

בגמ': אי נמי זימנין דמשתכחי כלוה כחושים ושביק להו ואתי לאמנועי משמחת יום טוב (ביצה י, ב).

כתב הטור (ס' תקכט) 'מצות יו"ט לחלק אותו חציו לבית המדרש וחציו לאכילה ושתיה' ואע"פ שצריך כל אדם לצמצם יציאותיו אל יצמצם בהוצאת יו"ט וצריך לכבדו ולענגו כדרך שמענג ומכבד השבת

לכסות מיד אחר השחיטה, ע"ש. והוסיף עוד שבס' דברי יוסף על יו"ד (ס' קלד), התרעם על השוחטים שמקילים בענין זה, ואין מכסים אחר כל שחיטה, אלא בערב מכסים את כל הדם בבת אחת. ע"ש.

איך להפקיע איסור מראית עין

בגמ': אמר רב חנן בר אמי מחלוקת ברשות הרבים דבית שמאי סברי הוואה אומר להטיח גגו הוא צריך ובית הלל סברי שובכו מוכיח עליו אבל ברשות היחיד דברי הכל מותר (ביצה ט, א).

בגמרא מבואר שלדעת ב"ה מותר להוליק סולם של שובך ברה"ר, וכן נפסק להלכה (ס' תקיט ס"ד) משום ד'שובכו מוכיח עליו'. כעין זה מצינו לגבי איסור מראית עין באכילת דם ואכילת חלב, וכמבואר בשו"ע (יו"ד ס' סו ס"ט) 'דם דגים, אף על פי שהוא מותר, אם קבצו בכלי אסור משום מראית עין. לפיכך אם ניכר שהוא מדגים, כגון שיש בו קשקשים, מותר'. ומבואר שאסור לאכול את דם הדגים כיון שנראה כדם, ומ"מ אם הניח בו קשקשים שמוכיח שהוא דם דגים מותר.

ומכל מקום כתב הפלתי (שם סק"ז) שודאי לא אסרו לשותות יין אדום, ואינו צריך להניח לצידו ענבים, ולא אמרינן שיחשדוהו שמא זה דם, דיש חילוק בין דם דגים שהצריכו להניח בו קשקשים כדי להתירו באכילה, משום שיש על זה 'שם דם', ומשום כך חששו בו למראית עין, אבל דבר שאין על זה את שם האיסור אפילו שנראה קצת כמו האיסור מותר להשתמש ולאכלו, ולכן יין אדום שאין עליו שם דם מותר לשותותו.

וכתב הרמ"א (יו"ד ס' פז ס"ג) לגבי חלב שקדים בבשר 'ונהגו לעשות חלב משקדים ומניחים בה בשר עוף, הואיל ואינו רק מדרבנן. אבל בשר בהמה, יש להניח אצל החלב שקדים, משום מראית העין, כמו שנתבאר לעיל סימן ס"ו לענין דם'. וטעם הדבר מבואר שם בתורת חטאת (כלל סב ס"ח) שהוא משום שבשר עוף בחלב אינו אסור אלא מדרבנן [ורק אסרוהו באכילה], ולכן לא חששו בו כלל לאיסור מראית עין,

הגה"צ רבי חיים יהודה לייב אוירבך זי"ע כ"ה אלול תשי"ד

מגיע ערב יום הכיפורים המהדרין מן המהדרין אוכלים מהבוקר - ודאי כך המצוה, מנהג ישראל לחלק קצת עוגה בבוקר בבית הכנסת וכו' וכו' כל היום יש שייכות לאכילה, וקל וחומר בסעודה המפסקת. לאחר סעודה המפסקת מברכים ברכת המזון מתכוננים ללכת לבית הכנסת, לובשים טלית ובגדים לבנים כמלאכים והולכים לבית הכנסת, כתוב בשו"ע שהחכם עיניו בראשו ולא ימלא כריסו, אבל למעשה בכל נדרי הגוף מלא באוכל בגשמיים בחומריים, וכך ממשיכים למעריב עד קריאת שמע, שם אומרים בקול רם ברוך שם כמלאכים, וכך הלאה. אחרי מעריב אומרים 'שיר הייחוד' ותהילים, ויש נשארם לישון בבית הכנסת וכך עוד ועוד, שחרית, מוסף ומנחה, מי מדבר על דברים בטלים - אף אחד. אם יש הפסקה קצרה הולכים קצת לנוח, ובקיצור כל היממה כמלאכים קודש לה' עד

מעריב.

לפני מעריב תוקעים בשופר תקיעה גדולה 'זהו רחום יכפר עוון' וממשיכים עד קריאת שמע ואומרים ברוך שם בשקט, - פליאה עצומה יש כאן, בערב יום הכיפורים כשטועמים מנות גדושות של מרק ושוכחים את השו"ע שאומר לא למלא את הכרס אז אנחנו נחשבים כמלאכים, אבל לאחר יום גדוש במצוות ותפילה מיד ב'מעריב' הראשון אומרים 'ברוך שם' בלחש.

והשיב חותני: כשיושבים בסעודה מפסקת ובאמת אוכלים תרנגולת מפותמת, והאוכל טעים מאוד, הפה אוכל אבל הפה הוא לא האדם וכי הידיים הרגליים והפה זה אדם, לא ולא, רגליים וידיים יש לבהמה, רק מה הוא האדם המחשבה, הבעל שם טוב זי"ע אומר מחשבה דאדם זה היא האדם, אם כן הבה נחשב הוא באמת אוכל, אבל המחשבה נתונה ביום הכיפורים, למה אני אוכל עכשיו, למה אכלתי כל היום, - חושב האדם לעצמו. בגלל שמצווה לאכול בערב יום כיפור בכדי שאוכל להתענות, והגמרא אומרת כל האוכל בתשיעי כאילו התענה תשיעי ועשירי, ובכלל כל ערב יום כיפור המחשבה נתונה ביום הקדוש העומד בפתח.

אבל כששומעים את קול השופר במוצאי יום כיפור, מה חושבים האה עוד מעט כבר אפשר לאכול ולשתות אם כך המלאך נעלם, האדם חוזר לעוגה ולקפה, וממילא הוא צריך להגיד ברוך שם בלחש.

הגה"צ חיים יהודה לייב אוירבך נולד בד' בטבת תרמ"ז בירושלים לאביו הגאון רבי אברהם דב אוירבך.

רבינו התחנך בישיבות ירושלים והוסמך לרבנות על ידי הרב חיים ברלין בגיל ח"י.

לאחר נישואיו עם בת הרב שלמה זלמן פרוש, מבוני ומנהיגי היישוב בירושלים החדשה ואחותו של נפתלי צבי פרוש-גליקמן. החל ללמוד קבלה מהחכם המקובל רבי שמעון צבי הורביץ, ובשנת תרס"ו ייסד יחד עמו את ישיבת המקובלים שער השמים. למרות שבשעת הקמתה היה בן פחות מעשרים, שימש לצידו של הרב הורוויץ. מאז הקדיש את כל זמנו ומרצו לביסוס הישיבה "אשר כל חיי בכל נימי נפשי קשורים בה, וזה כל ישעיי וחפצי לראותה ברוממותה שתהיה לאור מזהיר ומבהיק בארץ הקודש, ותל-תלפיות לכל תלמיד חכם ברחבי

תבל" (בהקדמתו לספרו "לב חכם"). ישיבה זו הפכה עד מהרה למרכז לימוד הקבלה האשכנזי בירושלים.

בשנת תרע"ו התמנה להיות סגן קונסול פרס, ובתפקידו זה הגן על יהודי הארץ במסירות נפש מפני רודנות העות'מאנים, בנותנו להם דרכון פרסי. הדבר נודע לשלטונות העות'מאניים והרב נידון למוות שלא בפניו. שעות מספר קודם ביצע גזר הדין נתגלה לו הסוד מפי אחד מאנשי הבולשת הטורקית, והוא נאלץ להסתתר מספר חודשים מפני השלטונות. במקום מחבואו ישב ולמד עם אחד מתלמידיו, שם חיבר חלק גדול מחידושיו שהיוו חלק מספרו "חכם לב". כשהטורקים איבדו את שלטונם בירושלים, יצא ממחבואו.

בשנת תרפ"ה ייסד תלמוד תורה "שער השמים" לבני עדות המזרח, וכן כולל אברכים צמוד לישיבה ללימוד תורת הנגלה. בשנת תרצ"א יצא לארצות הברית לפעול למען הישיבה שעמדה בסכנת פשיטת רגל. מסע זה ארך למעלה משנתיים. הרב אוירבך נפטר בירושלים בכ"ה באלול תשי"ד.

למה אומרים 'ברוך שם' בלחש - במוצאי יו"כ

הגה"צ רבי שלום שבדרון הרב'ה לומר בשם חותנו ווארט נפלא, וכה אמר: חותני זצ"ל שאל שאלה, ולכאורה היא שאלה עצומה,

הגה"צ רבי מנשה (הקטן) קליין זי"ע ב' שו"ת משנה הלכות כ"ט אלול תשע"א

איכא מצוה לישן ואדרבה ה"ל לשאול ברוצה לקיים מצות עשה וכגון מי שלא ישן כבר כמעט שלשה ימים ולילות דקיי"ל הנשבע שלא לישן ג' ימים מלקין אותו וישן מיד והוא בכלל פק"ג א"כ יקח נמי כר וכסת של חבירו וכו'. וגם שינה בשבת לאחר הצהרים הגם שהוא תענוג אבל אינו בכלל מצות עשה לישן בשבת אחר הצהרים".

"אבל האמת דמה שאמרו נחא ליה לאינש דליעבד מצוה בממון חבירו פירושו כשיש לו לאדם חפצא של מצוה שהוא ממון שלו וכגון אתרוג שקנה בכספו והוא שלו וכן טלית של מצוה שהוא שלו ואחר רוצה להתפלל כדי לקיים המצוה להתפלל בטלית מצויצת ואח"כ יחזיר לו החפץ של מצוה והחפץ לא נפסד ולא מתקלקל במה שזה יוצא ידי מצותו כלל

... שמותר ליטול טלית חבירו והוא שיקפלו ויחזירו למקומו וכן תפילין וכה"ג, אמרינן נחא לאינש דליעבד מצוה בממונו כלומר החפצא של מצוה שהוא ממון אבל מעולם לא אמרו דניחא ליה לאינש שיבא חבירו ויקח ממון ויעשה בו מצוה או ילך ויקנה לעצמו חפצא של מצוה או יקח ממון חבירו ויתנו לצדקה ויקיים בזה מצוה כה"ג לא אמרינן נחא ליה לאינש דלקיים אחר מצוה בממון שלו ואפילו המצוה בפרוטה וכיוצא בו דבר מועט אם לקחו שלא ברשות הו"ל גזל. ואדרבה אם לוקח אתרוג בממון זה שאינו שלו ועושה עמו מצוה הו"ל מצוה הבא בעבירה ואפילו עשה דוחה ל"ת לא אמרינן כה"ג דלא אמרינן עשה דוחה ל"ת אלא בממון שלו אבל בממון חבירו ליכא עשה ליקח ממון שאינו שלו ולקיים בו מצות דעל ממון שלו איכא עשה שידחה ל"ת אבל לא על ממון של אחרים. עכ"פ נחא ליה לאינש דליעבד מצוה בחפץ של מצוה שלו אמרינן אבל לא אמרינן נחא ליה לאינש דליקח ממון שלו של חולין ויקח בו חפצא של מצוה לעצמו כגון תפילין או מזוזה וכיוצא. וכל זה כתבתי לקושטא דמילתא, מיהו מכר וכסת בכלל לא קשה דמי הגיד לנו שהמצוה לישן על כר וכסת אם רוצה לישן לכבוד שבת ישן על הספסל וישים תחת מראשותיו בגדו או מה שהוא אחר, ואין כר וכסת של חבירו הוא עושהו שלא לישן ובמשנה ועל הארץ תישן ולא זכר כר וכסת וזה פשוט (אמנם עי' מה שכתבנו בפנים המאמר בשם הרה"ק משינווא ודו"ק) עכ"ל.

הגר"מ קליין נולד באונגוואר שבסלובקיה בשנת תרפ"ה למשפחת רבנים. למד תורה אצל אביו ובישיבות בעירו. בשואה שהה במחנות ריכוז שונים, אך זכה לשרוד כשהוא נותר בודד מכל משפחתו. הוא הועבר למחנה מעבר בצרפת, משם עבר לארה"ב והמשיך בלימודיו. לאחר זמן קצר נסמך להוראה בידי האדמו"ר בעל השפע חיים מצאנז וגדולי תורה אחרים, והחל להרביץ תורה ולהורות הלכה.

היה ראש ישיבה ורב של קהילה חשובה, ויצר קשר הדוק עם גדולי התורה של ארה"ב ואח"כ גם של א"י. בשנת תשי"ח הוציא לאור את החלק הראשון של ספר השו"ת שלו 'משנה הלכות', ומאז נדפסו 17 כרכים בחייו ועוד שניים לאחר פטירתו. הרב קליין הקים את קהילת 'אונגוואר' בבורו - פארק שבניו - יורק על

כל מוסדותיה, וייסד את ישיבת 'בית שערים' ועמד בראשה. בשנת תשמ"ז הקים את 'קרית אונגוואר' בשכונת רמות בירושלים, ושימש כאדמו"ר מאונגוואר.

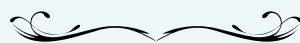
רבינו עלה בסערה השמימה בכ"ט באלול תשע"א (ערב ראש השנה תשע"ב) ונטמן בבית העלמין העתיק בצפת.

האם מותר לקחת כרית מחבירו ללא רשות - משום שינה בשבת תענוג...

שאלה מעניינת הגיעה לשולחנו של גאב"ד אונגוואר זצ"ל (שו"ת משנה הלכות חלק י"א סימן י"ט): האם מחמת שאמרו שינה בשבת תענוג יהא מותר לקחת ללא רשות כר או כסת של חבר בשבת אחר הצהריים - משום דניחא ליה לאינש למעבד מצוה בממוניה.

והשיב לו: "בדבר שאלתו במה דקיי"ל נחא לאינש דליעבד מצוה בממוניה ומה"ט מותר ליקח אתרוג של חבירו וטליתו ולברך עליו בלי ידיעתו אי שפיר דמי ליקח כר או כסת של חבירו ולישן עליו בשבת שינת צהרים כי שינה בשבת תענוג ומקיים מצוה בממונו של חבירו או דילמא אסור דבנ"א אין חושבין כן".

"כנראה דכבוד תורתו מפרש נחא ליה לאינש דליעבד מצוה בממוניה היינו ליקח ממון חבירו ולהשתמש בו לצורך מצוה אבל א"כ לשיטתו למה דוקא מיבעיא ליה לישן בשבת והלא בחול נמי

הרה"ק רבי ישראל פרלוב מסטאלין זי"ע ה"ינוקא", ה"פרנקפורטר" ב' תשרי תרפ"ב

מעת פטירת אביו בהיותו ילד רך בן ארבע וחצי, ניהל את החסידים, והתפרסם כבר אז בברכותיו, במופתיו ובראייתו הרחוקה. כיוון שהחל להנהיג את העדה הקדושה עוד בשנות ינקותו, נתפרסם בשם "הינוקא". כמו כן נקרא בשם "הפרנקפורטר", על כי מנוחתו כבוד בעיר פרנקפורט.

בהיותו בן חמש עשרה שנה, היה לחתנו של דודו, הרה"ק רבי דוד מזלאטופולי זצ"ל, שהיה בנו של הרה"ק רבי יוחנן מרחמסטריוקא זי"ע וחתנו של ה"בית אהרן". החתונה נערכה ברחמסטריוקא, ולאחריה נשאר סמוך על שולחן חותנו זמן מה.

לאחר מספר חודשים, שב רבינו לסטאלין והחל לנהל את העדה ברמה, אך כלפי חוץ התנהג בהסתר שלא יכירו בו. בתקופת הנהגתו, השפיע רוב טובה וברכה על רבים, אלפים היו קשורים אליו בקשר חזק ואמיץ להפליא, כשהוא מתנהג עמם כאב רחום אל בניו.

טרם נסיעתו בקיץ תרפ"א לצרכי רפואתו לפרנקפורט, אמר (סוכה ג.) "רגלתי דבר איניש אינון ערבין ביה, לאתר דמיתבעי תמן מובילין יתיה", היכן שמציעין לו את המטה. ביום ב' דראש השנה, בעיר המרפא באד - נוהיים שליד פרנקפורט, נסתלק לבית עולמו, ולמחרת ראש השנה הובילוהו לפרנקפורט, בה נקבר למנוחת עולמים.

באכילה ובשינה

שח פעם הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע באוזני מקורביו: שמעתי מהרה"ח רבי פנחס ברגמן מחשובי חסידי קרלין וממקורבי הרה"ק רבי ישראל מסטולין זי"ע, שאצל האדמו"ר הינוקא מסטולין יכלו לדעת לפי מידת האכילה שלו אלו סוגי פתקאות הגיעו לפניו היום. בימים כתיקונם שהגיעו פתקאות קלות אכל את סעודותיו כרגיל. ברם בימים בהם קיבל פתקאות קשות מלאות בצרות ודאגות חמורות כמעט ולא אכל. אצלי, הוסיף הרה"ק מלעלוב, אמנם על אכילתי אין יכולים לראות כן, אולם על שינתי בלילות אפשר לראות ולהיווכח, ביום שהגיעו קוויטלעך קלים מצליח אני לישון קמעה, אך ביום שמגיעים פתקאות שחורות וקשות אינני מסוגל כלל לישון.

(ספיר ויהלום פר' במדבר ע"ח - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

רבינו נולד ביום י' כסלו תרכ"ט, בבית אביו הרה"ק רבי אשר מסטאלין, שהיה חתנו של הרה"ק רבי אלימלך מגרודז'סק זי"ע.

היה זה לאחר שאביו שציפה למעלה מעשרים שנה לזרע של קיימא, ביקר אצל רופא המלך המפורסם, ושאל בעצתו. לאחר שבדקו הפרופסור המפורסם, שב לביתו ואמר לאביו ה"בית אהרן", כעת אני בטוח כי יולד לי בן.

שאלו אביו, "מאין לך הבטחון הזה", והוא ענה, הרופא הודיעני, "כשם שייצמח עשב על גב ידי, כך יתכן שייוולדו לי ילדים". הוא הוסיף ואמר בשמחה מיוחדת, "אם הפרופסור כבר מייאש אותי, ובדרך הטבע אינני מסוגל להיוושע על ידי שום

רופא, בטוחים אנו בבואה כל עולמים, ורק על ה' בטחוני. אצלו אין שום דבר קשה, ובודאי נוושע". באותה שנה נולד רבינו.

עם לידתו, פשטה שמחה גדולה בקרב חסידי סבו הקדוש בכל מקומות מגוריהם. בסטאלין ערכו מדי יום ביומו במשך כל שבעת הימים מיום לידתו עד יום הברית "טיש", לכבוד האורחים הרבים שבאו, מידי ערב הלכו כל הקהל יחדיו לקרוא קריאת שמע בחדר הרך הנולד.

אחר לידתו, נכנס אבי הבן לאביו ה"בית אהרן", להיוועץ עמו בדבר השם שיקרא לרך הנולד. ענהו אביו, "אמור אתה", שוב שאלו, וחוזר חלילה מספר פעמים, לסוף החליטו שכל אחד מהם יכתוב על פתק את השם שהוא חושב לקרוא לרך הנולד, וכן עשו. לאחר שפתחו וראו את הפתקאות, נוכחו לדעת שכל אחד מהם הציע את השם "ישראל".

כאשר שאל רבי אשר את אביו, כיצד הגיע לשם זה, ענהו, מעת שהביאו לנו את הזוהר של הבעל שם טוב, החלטנו לתת שם זה לילד. לאחר הברית אמר עליו זקנו הבית אהרן, הבעל שם טוב זי"ע היה שמו ישראל, המגיד הקדוש מקו'ניץ היה שמו ישראל, הרה"ק מרוזין היה שמו ישראל, וגם זה, הראה באצבעו על רבינו, נקרא ישראל. אולם מיד לאחר שהזכיר את שלשת מנהיגי הדור אמר, "אוי וויי, הרי כולם גדלו כיתומים".

בקיץ תרל"ג, נסע אביו הקדוש ולקח עמו את רבינו. בדרכם חזרה הגיעו לכפר סמוך לעיר דרוהביטש, שם התאכסנו. בליל חמשה עשר באב ביקש אביו שיקחו את בנו מבית האכסניא, וייסעו עמו הרחק, באותו לילה עלה רבי אשר לשמי שמיא, נסתלק מהעולם בפתאומיות והוא בן קרוב לחמישים.

רבינו אברהם אבלי הלוי גומבינר זצ"ל

ב' מגן אברהם

ג' תשרי תמ"ג

היה קמצן גדול. פעם באתי אליו ודרשתי ממנו נדבה לצורך דבר מצוה גדול, ולא אבה לתת לי, והתפאר עצמו בייחוסו שהוא נכד להמגן אברהם.

ואמרתי לו בדרך צחות, ידוע תדע כי בלא 'המחצית השקל' אין העולם מכיר ויודע ב'המגן אברהם' (המג"א נכתב בקיצור, והפירוש מחצית השקל מבאר ומרחיב את דבריו), לכן אם תתן מחצית השקל בנדבת הלב, אז אדע אם מקורך נצר נטע להמגן אברהם.

שיח צדיקים - פר' כי תשא

רבינו ר' אברהם אבלי הלוי גומבינר נולד לאביו הג"ר חיים בערך בשנת שצ"ז בגומבין שבפולניה.

בנערותו עברו עליו פרעות ת"ח - ת"ט, בהם נפגעו רבים מבני משפחתו. שנים למד תורה בעיר ליסא, ואח"כ מונה לרב ודיין בעיר קאליש.

את המהדורה הראשונה של חיבורו על שולחן ערוך אורח חיים הכין ר' אברהם לפני הגיעו לגיל שלושים. לפני שהספיק להדפיסו הופיע בשנת תמ"א הספר 'עולת תמיד' (ועולת שבת) על שו"ע אור"ח מאת ר' שמואל ב"ר יוסף מקרקא, וזה חייב את ר' אברהם להכין מהדורה חדשה של ספרו ובה התייחסות שיטתית לספר זה.

רק לאחר פטירתו נדפס ספר 'מגן אברהם'

בידי בנו ר' חיים, כשהוא נושא שני שמות - שמו המקורי 'נר ישראל', והשם 'מגן אברהם' שבו נקרא הספר בידי המדפיסים לזכר המחבר, שם זה הוא שנתקבל. הספר נדפס בפעם הראשונה עם ספר הט"ז (טורי זהב) - 'מגן דוד' בדיהרנפורט שנת תנ"ב. שני המפרשים נקראו יחד 'מגיני ארץ'.

תוך זמן קצר הפך ספר 'מגן אברהם' לנושא הכלים העיקרי של שו"ע אור"ח. לשונו הקצרה והמרומזת, וכן השיבושים שנגרמו בהדפסות השונות, גרמו לרבים מגדולי האחרונים לדון בדבריו, להסבירם ולעיתים גם להגיהם. במהדורת השו"ע שנדפס בפרג תקמ"ה נמצא הנוסח המתוקן ביותר של ספר 'מגן אברהם', וזהו הנוסח המקובל בכל ספרי השו"ע עד היום. ר' אברהם גומבינר חיבר גם את הפירוש 'זית רענן' על ילקוט שמעוני, שקיצורו נדפס ברוב מהדורות הילקוט.

אי אפשר להבין מגן אברהם בלי מוהצית השקל

כתב הגאון ר' צבי יחזקאל מיכלזאהן זצ"ל, בעת היותי רב בפלונסק, היה גר שם עשיר אחד נכד רבינו בעל מגן אברהם, והוא

מקור מדברי המג"א לטבילת המקווה בידי יום

פעם בא לפני הרה"ק מהר"ד מבעלזא זי"ע כשהיה בראצפערט, רב אחד מגליל העליון בתרעומת, שהחסידיים בעירו רודפים אותו ברדיפות שונות. ושאל אותו המהר"ד זי"ע א מפני מה רודפים אותו. השיב הרב, מפני שאינו הולך בכל יום ויום במקוה.

שאל אותו המהר"ד האם החסידיים שרודפים אותו הולכים בכל יום ויום לטבול במקוה. והשיב: הן. אמר לו המהר"ד: אם כן הצדק עמכם, למה אינו הולך גם כבוד מעלתו בכל יום ויום לטבול במקוה. שאלו הרב: היכן איתא זאת שצריך לילך בכל יום למקוה לטבול. השיב לו בזה הלשון: מקובל בידינו שמי ששואל על איזה דבר שבקדושה ומנהג בישראל זוי שטייט דאס' [-היכן זה כתוב] הרי זה מידת אפיקורסות. ואמר לו כך, דהנה איתא במגן אברהם (הל' יוה"כ) בשם מהר"ל, דבערב יום הכפורים צריך לטבול במקוה, כיון דתשובה הוא מצות עשה, ותשובה צריך טבילה. והנה איתא בפרקי אבות 'שוב יום אחד לפני מיתתך', אם כן בכל יום ויום צריך לעשות תשובה, וממילא צריך בכל יום לטבול במקוה.

(ספיר ויהלום פר' חוקת ע"ה - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

מחברים

• ווארט יומי • סיפור יומי
• הלכה יומית • אור החיים
הקי יומי • פניני אביר יעקב
• זוהר יומי • פניני הדף
היומי • זיכרון לצדיק

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים
ככה מתחילים את היום!

לחץ כאן להצטרפות

ישרות
למייל האישי

הרה"ק רבי יצחק אריה זוארמזער זצ"ל בעל שם ממיכלשטאט ד' בתשרי תר"ח

פעם הגיעה לאזנו שמועה כי באחת מערי איטליה גר יהודי בנקאי עשיר שנותן סכומים גדולים לכל אשר יספר לו מעשיות מהבעל שם.

הגבאי נסע לשם, וערב שבת היה, והבנקאי אשר שמו היה מנשה, קבלו בסבר פנים יפות, ואמר לו שבילי שבת בשולחן יתחיל בסיפוריו. בליל שבת נשכחו מהגבאי כל זכרונותיו ולא ידע לפתוח פיו, בראות כן בעל הבית הרגיעו ואמר שבודאי עייפותו גרמה לכך ושינסה שוב למחרת בבוקר. אבל גם בבוקר שכח כל מה שזכר מרבו.

אולם הגביר בקשהו, שביום א' בבוקר יתאמץ עוד הפעם אולי יזכור דבר מה, והנה בבוקר אחרי שחרית בעת שבא להיפרד, נזכר הגבאי מעשה אחד, והוא המעשה של הבישוף הנ"ל. בשמוע הגביר מעשה זה צהל פניו, ונתן לו שכר רב, וגילה לו, כי אכן הוא הוא הבישוף לשעבר, ומעשה שהיה כך היה, כי אחרי שקיבל עליו לפני הבע"ש לחזור בתשובה

מיד ולברות, שאלו אם ימחלו לו חטאותיו, ואמר לו הבע"ש איני יודע, אולם סימן אחד יהיה לו אם אחרי שנים ישמע ממישהו מעשה קורות עצמו, סימן כי נתקבלה תשובתו, וע"כ שמח לקראת הגבאי, אבל כשראה שעזבוהו זכרונותיו הבין כי עדיין אין תשובתו שלמה, וע"כ כל ליל שבת ההוא עסק בתורה ותפילה, וכך עשה ליל מוצ"ש לזעוק ולבקש מהש"ת שתתקבל תשובתו, וכיון שזנכר הגבאי קצת במעשה, זה אות וסימן כי אמנם זכה ותשובתו נתקבלה.

(מתוך הקדמה לספרו של המביא לדפוס)

רבנו יצחק אריה זצ"ל המכונה זעקל לייב זוארמזער, בעל שם ממיכלשטאט ה' חוטר מגזע תרשישים, המשפחה המפארה לוריא-אשכנזי, דור רביעי להגה"ק רבנו אליהו בעל שם מוורמייזא ולמעלה בקודש משפחת המהרש"ל והאר"י הק', תוס' ורש"י.

רבנו נולד בשנת תקכ"ח לאביו ר' מתתיהו שלפי דברי רבנו ה' איש תם ירא אלקים, ולפי הנמסר במשפחה נולד ע"י שאליהו ז"ל נגלה לאביו בתור אורח בליל שמחת תורה ובשכר מסירותו של בן שיהיה אור עולם בשכר מסירותו של ר' מתתיהו לכבוד התורה בעירו, והעמדת בית לקדושה אמיתית כלשון רבנו על בית אביו.

כבר בהיות רבנו בגיל חמש נודע לעילוי פקח ושקדן, והשר בעירו ביקש להכירו, והילד נצחו בהתווכחו עמו. בגיל חמש עשרה שם לילות כימים בלמוד התורה, עבר אח"כ לעיר הסמוכה רבה תפארת לתורה ותעודה, פראנקפורט, שם למד תחילה אצל הגה"ק בעל "הפלאה" זי"ע, ואח"כ אצל הגה"ק רבי נתן אדלר זי"ע,

וה' סדר יומו ביגיעת התורה בתעניות וסיגופים קדש לה'.

בגיל צעיר נשא אשה בת אחד מנכבדי קהילת פראנקפורט ר"י רייז ורבו המרא דאתרא בעל ההפלאה ה' מסדר הקידושין, לאחר נשואיו המשיך לימודו שם. הוא סבל הרבה מצער גידול בנים, שיכל כמה מילדיו בקטנותם ר"ל, אח"כ מתה עליו אשת נעוריו.

רבינו עלה בסערה השמימה ביום ד' תשרי שנת תר"ח, זי"ע.

סימן שנתקבלה תשובתו

תלמיד אחד משיבתו, בעל כשרון גדול, נתפס למסיון הנוצרי שהיה פעיל בימים ההם, וגדל אצלם עד כי נתמנה לבישוף במדינת אוסטריה. אולם רבו לא אמר נואש והמשיך לכתוב אליו תוכחה משך שנים מרובות, עד אשר ביום מן הימים הודיע לרבו שהחליט לחזור בו. מיד ארז הבע"ש זצ"ל את חפציו ויצא למסע לאוסטריה עם הגבאי שלו. בהגיעם לשם היה יום החגא שלהם, ואלפי הנוצרים נתאספו לשמוע דברי הבישוף המשומד, ואז היה אסור ליהודים להתראות ברחוב בסכנת מוות.

הבע"ש הגיע לשם וציווה לגבאי לפלס לו דרך בין ההמון ולמסור להבישוף פתק בו כתוב שיבוא מיד לרבו המצפה לו בבית יהודי. אף שבצעד כזה היה משום סכנת נפשות ממש, קיים הגבאי ציווי רבו, והלה השיב שיבוא אחרי התפילה, שלחו הרב שנית בפתק וגזר עליו לבוא מיד. הבישוף החוויר ואמר לקהל שאינו מרגיש טוב ויצטרך להפסיק, סגר עצמו עם רבו כמה שעות, ושוב לא נודעו עקבותיו.

אחרי פטירת הבע"ש היה נוהג הגבאי ליסע מעיר לעיר בקהילות אשכנז לספר מנפלאות רבו וקיבל בזה נדבות, כאשר ציווהו הבע"ש,

תשובתו המזוכמת לדוכס

הגאון הקדוש רבי יצחק זעקל זי"ע, ה'בעל שם' ממיכלשטאט מפורסם היה כבר בילדותו כעילוי וכגאון עצום.

גאונותו ופקחותו העצומה הגיעה לאזניו של הדוכס, הלה הזמין את הילד שהיה אז רק בן תשע שנים לבקר בארמונו הגדול שהכיל אולמות חדרים ופרוזדורים רבים. ואולם, בטרם בוא הילד אל הארמון, ציווה הדוכס על משרתיו הרבים ועל שאר יושבי הארמון לעזוב את המקום, כדי שילד לא תהיה כל אפשרות לשאול מישהו היכן חדרו של הדוכס.

הילד, הגיע לבדו אל הארמון, והחל לחפש את חדרו של הדוכס. אמנם לא היתה לו כל אפשרות לשאול אף אחד היכן חדרו של הדוכס, שכן כולם נצטוו לעזוב את הארמון, אבל הילד בפקחותו הרבה החליט כי הוא יצליח למצוא. הוא הביט היטב לכל עבר ואז הבחין, כי החלונות של כל החדרים היו פתוחים, מלבד חלון אחד שהיה סגור בוילון. מיד הבין שזהו חדרו של הדוכס.

הוא עלה לעבר החדר, דפק בדלת ונכנס אל הדוכס. משראהו, שאל אותו הדוכס: "מה היית עושה אלו המשרתים היו מנסים להטעותך

בברור שזוהו החדר אשר בו הוד מעלתו מקבל את אורחיו. עתה, אם יבואו כל בני הארמון ויאמרו לי כי לא זהו החדר - לא אשמע בקולם. הכלל של 'אחרי רבים להטות' נאמר רק בדברים המוטלים בספק, אבל בדברים שאמיתותם ברורה ומוכחת לכל, אין בכח הרוב לשנות את האמת הברורה. לדידי, סיים הילד ואמר לדוכס, דת אבותי היא האמת הברורה, ואיני זקוק ואיני רשאי בכגון זה להטות אחרי רבים".

(אוצר חיים - משפטים)

וכל אחד מהם היה מפנה אותך לכון אחר? השיב הילד ואמר: "היית נזטה ללכת אחרי הרוב". חזר הדוכס ושאלו: "נכון הדבר שאחרי רבים להטות? הוא כלל גדול בחיים. ואם כן מדוע אינך מפלס לעצמך דרך זו בחיי היום יום שלך? הרי ידעת כי היהודים הם מיעוט בעולם, והנוצרים הם הרבים, ובכן מדוע אתה נשאר יהודי?"

מתחלה הכאיבו הדברים מאד לנער, בשמעו כן, אך מיד הבלג והשיב מתוך כובד ראש ומנוחת הנפש: "אדוני הדוכס. עכשיו אני יודע

הרה"ק רבי אריה לייב משפולא זי"ע הסבא משפולי ו' בתשרי תקע"ב

הרה"ק משפאלי רקד וסביבו עמדו קהל מרעיתו משוררים ומזמרים לקצב ריקודו, ביניהם פשוטי עם ואף פושעים שחזרו לכור מחצבתם, והצדיק רוקד בעינים עצומות תפוס שרעפים והקצב גובר וגובר. כל רואיו חשו בחמימות נשמתו, באש ההתלהבות ודבקות הנפש. ברור היה שאין זה ריקוד רגיל כי אם ריקוד שיסודותיו בהרי הקודש של תורת הח"ן, ריקוד שהוא למעלה מכוחותיו של בן תמותה. יהודיה הפשוטים של אוקראינה נמשכו אליו כבחבלי קסם ובאו ממרחקים לחזות בריקודי התשובה, אולם לא רק הם הגיעו לבית מדרשו של הסבא. רבים מצדיקי הדור ביקשו לתהות על קנקנו. הם ידעו גם ידעו כי קדוש עליון ונשגב הוא, אך חפצו לחקור דרכיו. בריקודיו הם מצאו את אשר חיפשו.

פעם, בערב ראש השנה, החליט אחד מצדיקי הדור לעזוב את צאן מרעיתו, בהם חסידים שבאו מרחוק להסתופף בצילו, ונסע לשפאלע לשהות במחיצת הסבא קדישא בימי החגים. בהגיעו לעיירה נכנס לצדיק לקבל ברכת שלום, אמר לו הרה"ק משפאלי: למה לא תסעו חזרה לביתכם להיות בראש השנה בקרב עדתכם ואנשי שלומכם? ענה לו הצדיק הנ"ל תוך כדי דיבור: באתי לכאן בכוונה תחילה, אין ברצוני לשוב לביתי. אמר לו הרה"ק משפאלי: אם תשאר בשפאלע תהיה לאורח רצוי בביתי, וכך הוה.

הצדיק שהה בשפאלע בראש השנה בעשרת ימי תשובה ביום הכיפורים ואף בחג הסוכות. הוא ביקש לעמוד על תכונותיו היחודיות של הצדיק ועל מדרגותיו, אך במשך כל הימים האלה לא ראה דבר. לכן החליט להתעכב בעיירה עד שמיני עצרת וחג שמחת תורה. בשמחת תורה אחרי ההקפות פנה הסבא אל אורחו ואמר: עתה נלך לרקוד מעט. הצדיק הפשיל שרווליו והחל רוקד כדרכו בקודש. לפתע הבחינו הסובבים שהצדיק האורח התעלף ונפל ארצה. אך בקושי השיבו את רוחו. כאשר חזר לאיתנו שאלוהו מקורביו של הסבא: מדוע התרגשת מריקוד זה עד כדי אובדן ההכרה? ענה להם: ראיתי אצל הסבא קדישא בעת הריקוד אור עליון גדול מאד אשר לא ישוער, ומגודל ההתפעלות וההתרגשות לא עמדו לי כוחותי! כל שלא ראה

הרה"ק רבי אריה לייב משפולא זי"ע נולד בשנת תפ"ה לאבי רבי ברוך, שהתגורר בכפר סמוך לאומן, כמוכסן אצל הגראף פוטוצקי.

מסופר שהבעש"ט הק' זי"ע ביקר בדירתו של רבי ברוך טרם שנתגלה, לאחר שנתגלה היה רבי ברוך מראשוני מעריציו. הוא ביקש מהבעש"ט

זי"ע שיברכו בבן, והבעש"ט הבטיחו שיוולד לו בן שיזכה לנשמת המהר"ל מפראג, ועל כן נקרא הילד בשם אריה לייב. כמו"כ מסופר שהבעש"ט זי"ע השתתף בהברית וברכו שיהיה בבחי' "אברהם זקן" דהיינו בא לכל

ישראל, ומאז נתכנה הילד בתואר "זיידע" שדבק בו כל ימי חייו ונתפרסם בעולם כה"שפולע זיידע".

בהתאם לצוואתו לא הועמדה שום מצבה על קברו, והניחו רק ארון גדול ועליו כתוב יום פטירתו. נערץ ונקדש בכל העולם, זקן ושבע ימים - בן פ"ז שנה - נסתלק הסבא קדישא משפאלא.

בשדה הריקוד היה בבחינת חד בדרא

מנגן מופלא היה הסבא קדישא משפאלי, אך בשדה הריקוד היה בבחינת חד בדרא. סוד הריקוד הקדוש נמסר לו וכך היה מרקד את המסובכים שבריקודים בקלילות מפתיעה ובלוית תנועות שונות. יחודיותו וראשוניותו של הצדיק בכך שעבודו היה הריקוד חלק נכבד בעבודתו את ה' יתברך.

אצל הרה"ק משפאלי בעת ריקודיו הבחינו הכל כיצד מתעלה נשמת הצדיק מעלה מעלה ומשוטטת בעולמות עליונים. הרה"ק משפאלי רקד בשבתות ובימים טובים אך לא רק אז. כל שעת מצוה והתעוררות הפכה לשעת ריקוד סוערת. אפילו כאשר רתחו הדגים שבישל בעצמו לכבוד שבת קודש. החסידים ידעו אם רצו לפנות לרבים בשעת רצון היו מכוונים פתקאותיהם ופדיונותיהם לסיום ריקודיו. זכו ופתקאותיהם התקבלו הרי בטוחים היו שברכותיו יתגשמו וישועות יראו. ואכן היה בכוחו של הריקוד להושיע את בני ישראל, לעוררם לתשובה ולהעלות ניצוצות מעלה מעלה אל שמי מרומים.

זכרון לצדיק

מעשיהם של צדיקים שהללוהו יחולו השבוע

אותו צדיק במהלך הימים הנוראים כולם ראה בעת ריקוד אחד של מצוה...

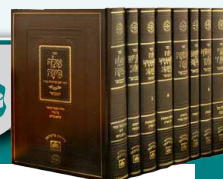
חסידיו של הרה"ק משפאלי חיכו בכליון עינים לשבת קודש. בליל שבת אחרי תפילת קבלת שבת נהג הצדיק לעיתים קרובות לרקוד בבית מדרשו. הקהל היה מזמר ומשורר ובמרכז המעגל רקד הצדיק ריקודים נפלאים מהירים מאד ומלווים במחזאות כפיים קצובות. שבת אחת שבת בשפאלע רבי אברהם המלאך, בנו של המגיד הגדול ממעזריטש זיע"א. רטט קדושה ויראת כבוד אפפו את כל הנוכחים בבית המדרש. החסידים קיוו כי לכבודו של הצדיק האורח ירקוד הסבא את ריקודו הנפלא. תפילת קבלת שבת הסתיימה. המתפללים עצרו את נשימותיהם. הסבא יצא מחדרו הסמוך לבית מדרשו, פניו קורנים כזוהר הרקיע, הוא ניגש למרכז בית המדרש והחסידיים צובאים כמנהגם ומצפים לרגע בו יתחיל הריקוד, הסבא קדישא פתח בניגון וכולם משוררים אחריו תוך מחזאות כפיים קצובות, הניגון התגבר מרגע לרגע התלקח כשלהבת, רגליו של הצדיק מתרוממות בקלילות מפליאה, נוגעות בקרקע ושוב נוסקות מעלה, הוא מניע את ידיו הקדושות לאחור, מניען לפנים ופניו לזהירות כלפיד אש, המלאך הקדוש התבונן בכל צעד ופסיעה של הצדיק בעינא פקוחא כולו מלא השתוממות. הוא נרגש ונפעם למראה המחזה הנהדר. דומה כי ליבו של הצדיק נושא את רגליו. אחרי התפילה ניגש האורח לסבא קדישא ואמר לו: אתם מרקדים היטב! האמת ניתנת להאמר מעולם לא ידעתי

כיצד מרקדין לפני הכלה שבת מלכתא, עתה משראיתי את מעלת כבודו מרקד ונוכחתי לדעת שבכל הצגת רגל על הקרקע ובכל מחזאת כף יש יחוד עליון, ביכולתי לומר לו שכבוד מעלת קדושתו מרקד היטב, הגיב הצדיק משפאלע: כח זה טבוע בי בשל ברכת הבעש"ט הק' שברכני שבכל מקום בו אציג את כף רגלי תתחבר הרגל היטב עם הקרקע.

הוסיף האורח ושאל: הרי מעלת כבודו מרקד היטב בפשטות ולקצב הניגון, ומנין למעלת כבודו הידע הזה? השיב לו הרה"ק משפאלי: מלמד טוב היה לי ואלוהו הנביא שמו, הוא אשר למדני לרקוד היטב והכנים אותי בסוד תורת הריקוד. הוסיף הסבא וסיפר לרבי אברהם המלאך את סיפור המעשה בפריץ שעצר את היהודי ובריקוד הדוב שרקד הוא הסבא להצלתו. הוא תיאר את התגלותו של אליהו הנביא אשר למדו את תורת הריקוד כדי שזו תסייע לו בעת הריקוד ובהצלת נפש מישראל. כאשר סיים את סיפורו פנה לאורחו ואמר: נו רבי אברהם עכשיו מבינים אתם יודעים מעלת כבודכם מנין יודע אני לרקוד היטב, מלמד טוב היה לי, הלא הוא אליהו הנביא זכור לטוב. השיב לו רבי אברהם: המלאך הריקודים של מעלת כבודו טובים הם מתפילות.

(ספיר ויהלום פר' ויצא ע"ט - להגדה"ר מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

מסר מספרי אביר יעקב לפרשת השבוע

סודות התורה

מוכן לשחוט עגל לכבוד החג ורוצה לכבדו בכיסוי הדם. הזורז המקובל ובא, והשוחרט שחט. לקח המקובל בידו עפר ורצה לברך על הכיסוי. הפסיקו רבי אלכסנדר ושאלו: וכי דם עגל טעון כיסוי? נבהל המקובל מאד והתחיל מגמגם. ומיד הוסיף רבי אלכסנדר ואמר לו, דע כי בני אין לו 'מוחין דקטיגניות' ואל לך לזלזל בו שמעותה הוא לאילנא רברבא (גדולי ישראל בקטנותם) ח"ג עמוד קלב).

על הפסוק (דברים כט כח): 'הַנִּסְתָּרֹת לָהּ אֵלֵינוּ וְהַגָּלוּת לָנוּ וּלְבָנֵינוּ עַד עוֹלָם לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת', העיר הרה"ק האביר יעקב זיע"א בספרו 'מחשוף הלבן': אם הכוונה היא על סודות התורה, שהם הנסתרות, הרי גם ניתנו לנו ולבנינו ללמוד בהם. אלא פירש שיש לקרוא את הפסוק ברצף אחד: בין הנסתרות, שהם סודות התורה, ובין הגלוות, דהיינו פשטי התורה, הכל ניתן לנו ולבנינו עד עולם, וזאת בכדי לעשות את כל דברי התורה, כדי שתהיה שלמות לתורה, כי אין שלמות לתורה אלא כשהיא בכל ארבעת חלקיה, פשט רמז דרוש וסוד. ודבר זה בא ברמז, שכן 'דברי התורה הזאת' עולה בגימטריא: 'זה הוא פשט רמז דרוש סוד'.

(מתוך שיעורי הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

כבר בשנת שבע לחייו הרגיש הרה"ק רבי יצחק אייזיק מקומרנא זיע"א בנפשו תשוקה עצומה ללמוד את תורת הנסתר, וכך התחיל ללמוד בעצמו את ספר תיקוני הזוהר ואת כתבי האר"י ז"ל בהסתור. כשלא היה מבין איזה דבר מלימודיו היה ניגש אל אביו ומפציר בו שיבאר לו את הענין, באמרו: אבי, אבי, חשקה נפשי עד כלות הנפש שתלמד עמי את סודות התורה, ואביו, רבי אלכסנדר, הסכים לכך כי ראה שזה שורש נשמת בנו היניק וחכים.

פעם אחת לפני חג הפסח, ישב הנער אייזיק'ל בבית המדרש בבוקר קודם התפלה ולמד בספרו של רבינו חיים וויטאל 'פרי עץ חיים' בשער חג המצות. והנה בעיר קומרנא היה אדם נכבד אחד, שהיה מכונה בפי הכל 'מקובל'. כשבא 'המקובל' לבית המדרש ודעתו היתה זחוחה עליו סיפר בדרך ליצנות מעשה שלא היה: דעו לכם כי שמעתי את בן הרב לומד בספר הקבלה 'פרי עץ חיים' והנה היה כתוב שם בספר 'מוחין דקטגניות', וקרא הוא 'מוחין דקטיגניות'. כשנודע לרבי אלכסנדר דבריו של המקובל על בנו חרה לו מאד. באותו פרק זמן היה לרבי אלכסנדר עגל שקנה ימים אחדים לפני חג הפסח כדי לשחוטו לכבוד שמחת החג. כשבא השוחט לשחוט את העגל שלח רבי אלכסנדר את השמש להזמין את המקובל לאמור כי הרב

